

SLOVENSKI POROČEVALEC

LETO XII, ŠTEV. 152

Ljubljana, nedelja 1. julija 1951

POSAMEZNA ŠTEVILKA 5 DIN

Proti monopolom v trgovini

S prehodom protizavalnih sredstev v upravo neposrednih proizvajalcev, ki hkrati pomeni prehod od državnega socializma v višjo stopnjo socialističnega razvoja, je nastopilo novo razdobje v organizaciji in funkciji državnih organov v odnosu do gospodarstva, kakor tudi v sami organizaciji gospodarstva. Sprostitvev gospodarskega poslovanja od ozkih administrativnih vezi terja nove organizacijske oblike in nov sistem dela tako v proizvodnji kakor tudi v distribuciji — v trgovini. Povsod odpravljamo distributerstvo, kontingentiranje, razdeljevanje in dodeljevanje blaga, trgovina pa se razvija ob sproščnem delovanju z akona ponudbe in povpraševanja — razen na še preostalem ozkem področju zagotovljene preskrbe. Kakor je prejšnji sistem distribuiranja in kontingentov terjal določene organizacijske oblike trgovine, tako terja novi sistem proste trgovine drugačne oblike in bi vsako vtrajanje pri starih oblikah oviralo nadaljnji razvoj trgovine in gospodarstva sploh.

V dobi distribuiranja in kontingentiranja je sam način razdeljevanja in dodeljevanja blaga pospeševal razvoj trgovine v smeri monopolističnih podjetij, kot koristnikov kontingentov; tudi finančni sistem je pospeševal pri ljudskih odborih tendenco, zajeti vso trgovino na svojem področju. Tako so zlasti v večjih mestih in v okviru okrajev nastala velika trgovska podjetja, deloma ločena po strokah, s številnimi poslovalnicami, ki skušajo obvladati vso trgovino.

V tem sistemu trgovine so skriti elementi kapitalističnega monopolizma, ki ga je treba nujno likvidirati prav sedaj, ko se trgovina sprošča in se uveljavljajo splošne zakonitosti blagovne menjave. Delovanje zakona o ponudbi in povpraševanju, ki je važno kot instrument planske razdelitve in usmerjenja proizvodnje, ne more priti v trgovini praktično in učinkovito do veljave, če ni tekmovalna med podjetji, če ni konkurence ali pa je ta samo enostranska, n. pr. samo pri nakupu.

Zlasti v trgovini s kmetijskimi pridelki opažamo, da nakupovalci in predstavniki državnih trgovskih podjetij navijajo nakupne cene kmetijskih pridelkov, da pridejo čim lažje do blaga. Takšno nabijanje cen dopuščajo predvsem tista podjetja, ki imajo v svojem kraju pri nadrobni prodaji monopolni ali skoraj monopolni položaj ter kratko in malo nastavljeno višjo prodajno ceno, če nakupovalec kupi blago dražje. Če bi imela ta podjetja v svojem kraju pri nadrobni prodaji dovolj močno konkurenco, gotovo ne bi poblaščala nakupovalce, da lahko nakupujejo blago po vsaki ceni. Monopol v nadrobni prodaji lahko dovede tudi do pojavit brezobzirnega profitarstva celo pri državnih podjetjih. Kam to lahko pripelje, nam kaže primer Skoplja, kjer je podjetje »Gradinar«, ki ima skoraj vse prodajalne v mestu in v svojih rokah, z navijanjem cen samo v maju zaslužilo 5 milijonov din, in to pri prometu komaj 13 milijonov din (to podjetje je n. pr. kupovalo kolerabo po 8 din, prodajalo pa jo je po 20 din). Na prioriteten gradbišču železarne v Varešu delo hudo zastaja, ker nimajo dovolj delavcev, ti pa se izogiba tega gradbišča, čeprav jim je gradbeno podjetje pripravilo vse za namestitve, ker je v Varešu ob visokih cenah zelo slaba preskrba; ta pa je odvisna od enega samega okrajnega podjetja, ki zaradi svojega monopolnega položaja skrajno malomarno opravlja svojo nalogo. Take več ali manj izrazite primere najdemo povsod, pa tudi v Sloveniji.

V tej zvezi bi bilo treba razmišljati tudi o tem, ali so res potrebni provizijski nakupovalci in predstavniki podjetij v velikih trgovskih sredstvih. Nadaljevanje na 2. strani

Jugoslovanski paviljon na tržaškem velesejmu

JUGOSLAVIJA NA LETOŠNJEM TRŽAŠKEM VELESEJMU

Preteklo soboto je bil slovesno odprt letošnji tržaški velesejem. Njegove naloge izvirajo iz posebne gospodarsko-zemljepisne lege Trsta pa tudi iz mednarodnega političnega pomena Svobodnega tržaškega ozemlja. Trst je pomembno križišče med Vzhodom in Zahodom, med Podonavjem in čezmorskimi deželami. Kot gospodarska vez med najrazličnejšimi narodi obirnega zaledja ima Trst veliko vlogo.

Na letošnjem povečanem razstavnem prostoru razstavlja: Avstrija, Jugoslavija, Italija, Francija, Grčija, Zahodna Nemčija, Češkoslovaška, Madžarska, Belgija, Kuba, Danska, Japonska, Anglija, ZDA, Portugalska, Švica, Nizozemska, Mehika, Turčija, Španija, Švedska in še nekatere druge države.

Jugoslavija je letos zasedla 400 m² prostora. Jugoslovanski paviljon, ki je urejen po načrtih arhitekta profesorja ing. Miheveca iz Ljubljane, je po mnenju strokovnjakov in obiskovalcev najlepše urejen. Ker se gospodarski stiki med Italijo in Jugoslavijo ter med Jugoslavijo in Trstom utrjujejo, je tržaški velesejem najbolj primeren prostor, kjer pokažemo naše blago, hkrati pa daje ugodno ozračje tudi za razvoj tržaške trgovine in gospodarstva. Naš najvažnejši izvozni izdelek je les in na sejmju so naša najvažnejša lesna podjetja razstavila svoje izdelke od desk do furnirja ter izdelkov tovarne splošnega orodja, pohištva, suhe robe, embalaže itd. V posebnem oddelku razstavljamo okusne folklorne izdelke, preproge; obiskovalci občudujejo naša vina, žganje in likerje. Svoj oddelk so dobile naše kmetijske zadruge in kmetijska podjetja, ki razstavljajo prehranbene proizvode. Zbirka rud od

bokšita, premoga do nafte in naftnih derivatov kaže, kaj Jugoslavija lahko izvaža s tega področja. Svoje izdelke razstavljajo med drugim tovarna posede iz Celja, tovarna kristala iz Rogaske Slatine, usnje in usnjeno galanterijo razstavljajo naše usnarne itd. Na letošnjem tržaškem velesejmu bo Jugoslavija razširila krog kupcev, s kvalitnimi proizvodi pa si bo še bolj utrdila sloves v mednarodnem trgovanju.

Novi direktor Glavne uprave za turizem in gostinstvo

Prezidij Ljudske skupščine LR Slovenije je 29. junija izdal ukaz o razrešitvi direktorja Glavne uprave za turizem in gostinstvo ter o imenovanju novega direktorja. Dosedanji direktor Glavne uprave za turizem in gostinstvo inženir Viktor Turnšek je razrešen svoje dolžnosti na njegovo mesto pa je imenovan Ziga Vodusek, dosednji pomočnik predsednika Komitaja za lokalno gospodarstvo in komunale posle vlade FLRJ.

General Ridgway predlaga pogajanja o premirju na danski sanitetni ladji v pristanišču Vonsanu

Najpomembnejši pogoj je upostavitve demilitarizirane varnostne cone severno od 38. vzporednika v globini 32 km

Washington, 30. jun. (Mn. Pr.) — Veljavniki združenega poveljstva na Koreji general Ridgway je zahteval od glavnega poveljnika sovražnih sil, naj bi začel pogajanja za sklenitev premirja.

V pozivu generala Ridgwaya, ki je bil razglašen po vseh radijskih postajah, se predlaga, naj bi bil sestanek na danski bolnišniški ladji v luci Vonsan. Ako bo severnokorejsko poveljstvo v to privolilo, bo general Ridgway imenoval svojega prestavnika za pogajanja in predlagal dan za njihov pričetek. Postavil pa je pogoj, da se morajo dati ustrezna jamstva, da se obdrži premirje.

General Ridgway je stavil ta predlog na podlagi navodil, ki so mu jih dale ZDA in drugih 15 držav, katerih čete se bore na Koreji. Ridgwayev poziv je bil objavljen hkrati v Washingtonu, Tokiu in na sedežu OZN v New Yorku.

Kakor poroča United Press, je 16 držav članic OZN, katerih čete se bore na Koreji, obvestilo vlado ZDA, naj pošlje poveljniku sil Združenih narodov generalu Ridgwayu naslednje pogoje za premirje in jih izročil naspornikovemu poveljstvu:

1. Prenehanje vojne na vsej Koreji ob zagotovitvi varnosti za obe poveljstvi.
2. Določitev vmesnega pasu širakega 20 milj, približno vzdolž sedanje frontne črte.
3. Obe strani se zavezujeta, da bosta ostali v svojih demilitariziranih conah, in sicer ne bližje kot tri milje od cone drugega ozemlja.
4. Obe strani se zavezujeta, da ne bosta pošiljali na Korejo vojnih potrebščin, čet ali rezerv, vstevši tudi prostovoljce.
5. Ustanovitev mednarodne komisije katero ni treba, da je pod okriljem OZN. Ta komisija mora imeti neomejeno pravico do vstopa na vsej Koreji, da bo nadzirala premirje. V to je vseto tudi opazovanje z zraka.
6. Zamenjava vojnih ujeinikov.
7. Poročila za varnost čet, ki bodo skrbela za begunce in druge stvari na

Koreji. Dolgoročno politična rešitev bo sklenjena kasneje, čez nekaj mesecev ali let.

Visoki funkcionarji OZN smatrajo, da lahko pride do prekinitve sovražnosti na Koreji v 48 urah. V krogih OZN izražajo zadovoljstvo zaradi hitrosti, s katero so se lotili poskusov, da se uresniči mir. Sodijo, da kaže predlog, naj bi se začela pogajanja na ladji v luci Vonsan v severnokorejskih vodah, skrajno pomirljivo stališče generala Ridgwaya.

Hkrati opozarjamo, da bodo pri razčiščevanju posameznih vprašanj v zvezi s preinitivno sovražnost nastale velike težave. Eden izmed najvažnejših problemov, ki se bo pojavil med

Odkupne cene za koruzo in mast

Te dni je zvezna vlada izdala dve važni uredbi, in to uredbi o odkupnih državni cenah koruze in uredbi o odkupni državni ceni svinjske masti v letu 1951-52. Prva uredba pravi:

Za tiste količine koruze, ki jo proizvajalci obvezno prodajo državi po predpisih temeljne uredbe o odkupu poljskih pridelkov, se določijo naslednje odkupne državne cene: za prirod-

no ali umetno sušeno koruzo v zrnu z največ 14 % vlage 500 din v gotovini in 500 din v denarnih bonih s pravico do nakupa industrijskega blaga s 65 % popusta; pa prirodno ali umetno sušeno koruzo v storžih z največ 14 % vlage pa 374 din v gotovini in 374 v denarnih bonih.

Te cene veljajo za 100 kg, franko skladišče odkupne postaje ali franko vagon oziroma šlep ob običajnih odbitkih za večji odstotek vlage, primesi in podobno.

Po drugi uredbi o odkupni državni ceni svinjske masti se določijo cene masti, ki jo prodajo proizvajalci obvezno državi, na 55 din v gotovini in 55 v denarnih bonih. Ta cena velja za 1 kg čiste svinjske masti.

V obeh uredbah je rečeno, da prejmejo kmečke delovne zadruge poleg že omenjene cene in bonov še 50 % bonov.

Novo plače sódnikov in javnih tožilcev

Po uredbi zvezne vlade se plače sódnikov in javnih tožilcev določajo po nazivu in pomenu funkcije in po službenih letih. Plače so razdeljene na 15 plačilnih razredov in znašajo od 6000 do 18.000 dín na mesec. Na ta način znaša plača sódnika okrajnega sodišča od 6000 do 8500 din, sódnika okrajnega sodišča od 7000 do 10.000 din, sódnika republiškega vrhovnega sodišča od 9000 do 14.000 din, sódnika zveznega vrhovnega sodišča pa od 13.000 do 18.000 din.

Predsednik okrajnega sodišča ima funkcijsko doklado od 500 do 1500 din, sódnik okrajnega sodišča pa od 1000 do 3000 din. Doklade predsednikov vrhovnih sodišč se določajo pri imenovanju.

Plača pomočnika okrajnega javnega tožilca znaša 6000 do 8500 din, plače okrajnega javnega tožilca in pomočnika okrajnega tožilca 6500 do 9000 din, okrajnega javnega tožilca 8000 do 12.000 din, pomočnika republiškega in zveznega javnega tožilca 8500 do 13.000 din, višjega pomočnika javnega tožilca FLRJ pa 10.000 do 15.000 din. Plače republiških in zveznih javnih tožilcev in njihovih namestnikov se določijo pri imenovanju.

V višji plačilni razred napredujejo sódniki in javni tožilci po 5 letih službe.

Novo plače veljajo od 1. julija 1951.

Jugoslavija želi od ZDA pomoč za okrepitev svojih obrambnih sil

Washington, 30. jun. (Tanjug). Veleposlanik FLRJ v Washingtonu Vladimir Popović je obiskal 28. t. m. zunanjega ministra ZDA in mu izročil noto, s katero se vlada FLRJ obrača na vlado ZDA za pomoč v opremljenosti, potrebnem za okrepitev obrambnih sil Jugoslavije.

Ustanovljeno je Društvo Švica—Jugoslavija

Zürich, 30. jun. (Tanjug). Včeraj je bilo v Zürichu ustanovljeno švicarsko-jugoslovansko društvo, ki ima namen, pospeševati prijateljske in kulturne stike med obema državama. Na ustanovnem zboru so bile mnogo znane osebnosti, med njimi tudi jugoslovanski poslanik Zivota Djermanovič s člani poslanstva. Za predsednika švicarsko-jugoslovanskega društva je bil izvoljen profesor visoke politehnične šole v Zürichu dr. Jaroslav Ružička, za podpredsednika pa Henry de Ziegler, predsednik društva švicarskih književnikov, in Edward Zellweger, bivši švicarski poslanik v Beogradu.

Kitajsko-sovjetski odnosi

New York, 30. jun. (Un. Pr.). V krogih Združenih narodov živahno razpravljajo o vzrokih, ki so privedli do spremembe sovjetske taktike, o sovjetski brezbrzičnosti za Združene narode ter o dejstvu, da ZSSR ni dala Kitajski zahtevanega orožja. Sodijo, da je postalo kitajski vladi končno jasno, da s svojimi lastnimi sredstvi ne more nadležati vojne, da so njene čete utrpel strašne izgube in da je korejska vojna v sedanjih pogojih popolnoma brezupna za Peking tako glede na zasedbo Južne Koreje kakor tudi glede na zahtevo, da bi Kitajska dobila Formozo in bila sprejeta v Združene narode. Računajo, da je pri tem stanju Peking zahteval od Moskve bodisi orožje bodisi prenehanje vojne. Kitajska vlada je od Sovjetske zveze dlje časa zahtevala težko orožje, letala in topništvo, in sicer večje količine. S to zahtevo je kitajska vlada mobilizirala svojo javno mnenje ter začela veliko akcijo za zbiranje prostovoljnih prispevkov za kitajske čete, ki se bore na Koreji. V propagandi za inozemstvo so posebno omenjali poročila kitajske delegacije, ki je pri svojem obhodu po korejskem bojišču točila, da kitajskim četam primanj-

kuje orožja predvsem tankov, letal in topov. Podoba je, da je Peking skušal s tem prevajati odgovornost za neuspeh na Koreji na Sovjetsko zvezo.

V krogih Združenih narodov se glede na vse to vprašujejo, zakaj Sovjetska zveza ni dala Kitajski zahtevanega orožja. Med mnogimi vzroki, ki jih navajajo, prevladuje ta, da se Sovjetska zveza boji prevelike vojske moči Kitajske in da sovjetskemu ekspanzionizmu vsakakor ne gre v račun, da bi se Kitajska razvila v vojsko veselilo.

VELIK USPEH MARIBORSKE LIVARNE v izpolnjevanju planskih nalog

Kolektiv Mariborske livarne, ki je že lani izpolnil svojo proizvodno nalogo s 116 %, plan znižanja polne lastne cene pa z 280 %, je tudi letos redno presegal svoje planske obveznosti in je že 26. junija začel delati za drugo polletje. Po zaslugi tega kolektiva so naše trgovine čedalje bolj založene s toliko iskanimi predmeti, kakor so vodovodne pipe, ventili, gradbeno in pohišveno okovje in drugi izdelki iz me-

denine. Kolektiv tudi skrbi, da svojo proizvodnjo čedalje bolj usmerja po željah in potrebah potrošnikov. Tovarna bo kmalu dala na trg prve serije jedilnega pribora, predvsem nože iz nerjavčevega jekla, v kratkem pa bodo v tovarni začeli serijsko izdelovati tudi vžigalnike in računajo, da jih bodo letos spravili na trg okrog 10.000. Razen tega izdelujejo nadomestne in sestavne dele za druga industrijska podjetja. Tako izdelujejo za tovarno »Iskra« v Kranju ogrodja za električne števec, za druga podjetja pa razne armature in pa sanitarni pribor za zdravstvene ustanove.

Dokaj zastarele obrate so zadnje leto obogatili z novimi stroji in tudi povečali. Ustanovili so nov oddelk za brizgani liv, kjer so postavili doma izdelan modern stroj, ki opravi hkrati 10 delovnih operacij. Sami so skonstruirali in izdelali plamenasto peč, razširili brusilnico za gradbeno okovje ter s štirimi doma izdelanimi stroji zamenjali ročno brušene v mehničnim. V povojnih letih so v tovarni devetkrat povečali obseg proizvodnje. Več kolektiv se ob stalnem delovnem poletu bori za prvo mesto v tekmovalju kovinske industrije Slovenije.

Ureditev pripravniške službe službe v prosveti in znanosti

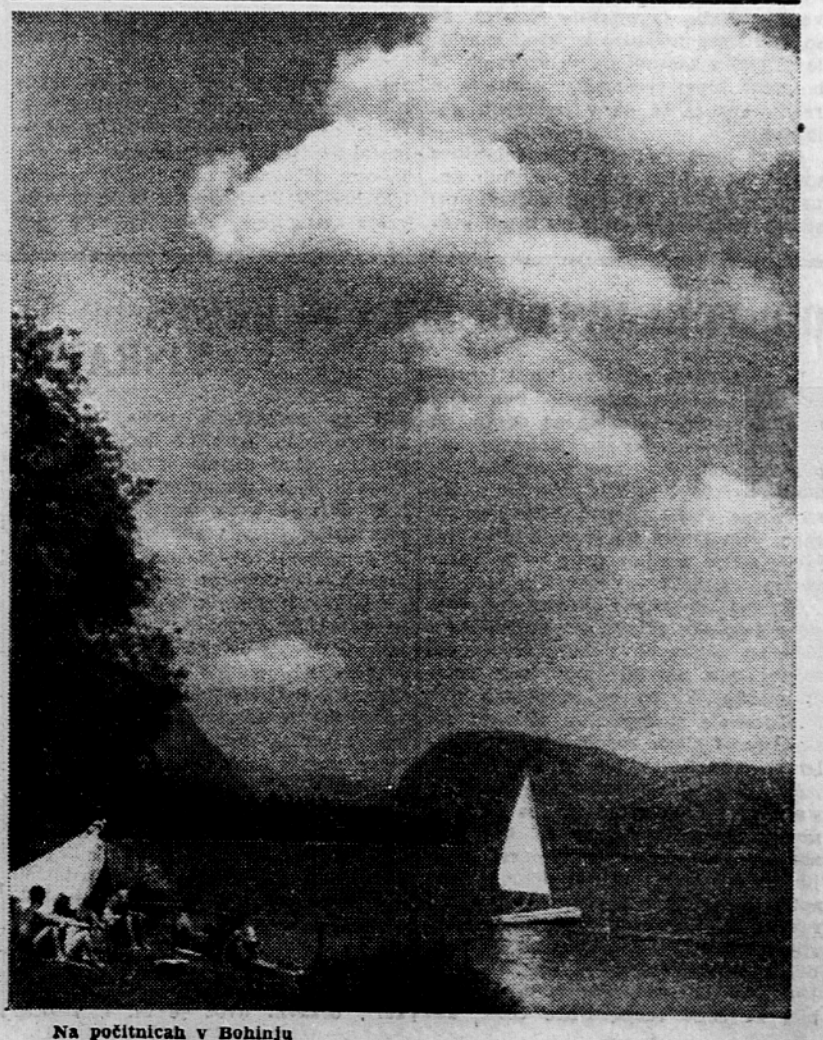
Predsednik Sveta za znanost in kulturo vlade FLRJ je izdal v sporazumu s predsednikom zveznega sveta za zakonodajo in za izgraditev ljudske oblasti pravilnik o pripravniški službi v prosvetni in znanstveni stroki.

V tem pravilniku je natančno določeno, v katerih ustanovah lahko delajo pripravniki prosvetne in znanstvene stroke. Po novem pravilniku bodo učiteljski pripravniki lahko poučevali samo v osnovnih šolah in na nižjih razredih osemletk, ne bodo pa mogli delati v višjih razredih osemletk in nižjih razredih strokovnih šol, še manj pa pri raznih organih državne uprave in ljudske oblasti, kakor je bilo to doslej. Na ta način bo zagotovljen pravilnejši razpored prosvetnih in znanstvenih delavcev.

Pravilniška služba mora izučiti pripravnike za poklic in zato bodo

po novem pravilniku diplomirani absolventi fakultet, pedagoških in drugih šol smeli predavati samo snov svojega predmeta, medtem ko se je prej dogajalo, da je profesor zgodovine zaradi pomanjkanja strokovnih moči predaval n. pr. tudi matematiko in druge predmete, kar je močno škodovalo kakovosti pouka.

V pravilniku so tudi ukrepi zoper tiste pripravnike, ki nečesto sprejeti zaposlitve v ustreznih prosvetnih in znanstvenih ustanovah in predpisi za strokovne izpite. Prej so imeli izpiti svoj strokovni in splošni del, sedaj pa je na prvem mestu strokovni del izpita, na katerem bodo morali pripravniki pokazati, kaj so pridobili med praktičnim delom. Pravilnik določa tudi pogoje za prehod iz ene stroke v drugo ter izpopolnitev kvalifikacije s strokovnimi tečaji.

Na počitnicah v Bohinju

VREME

Danes jutraj je vladala v Sloveniji spremenljiva oblačnost. Včeraj je bila najvišja temperatura 22° C v Slovenjem Gradcu, najnižja temperatura je bila danes jutraj na Jezerškem 6° C. Danes jutraj ob 7. je znašal zračni pritisk v Ljubljani 759,9 mm, pritisk raste, temperatura zraka 12° C, najnižja temperatura je bila 10° C, relativna vlaga 96 %, vidljivost 300 m. Temperatura morja v Tržaškem zalivu je bila danes jutraj ob 7. 23° C.

Napoved za nedeljo 1. julija 1951. Po jutranji megi sončno z delno oblačnostjo. Temperatura v mejah od 8° C do 30° C.

VREMENSKA NAPoved KMETIJSKE METEOROLOŠKE SLUŽBE (pri KZZ): ZA NEDELJO: Po večini jasno. V PRIDROBNJIH DNEH: Lepo in topleje, okoli 4. julija kratkotrajne padavine.

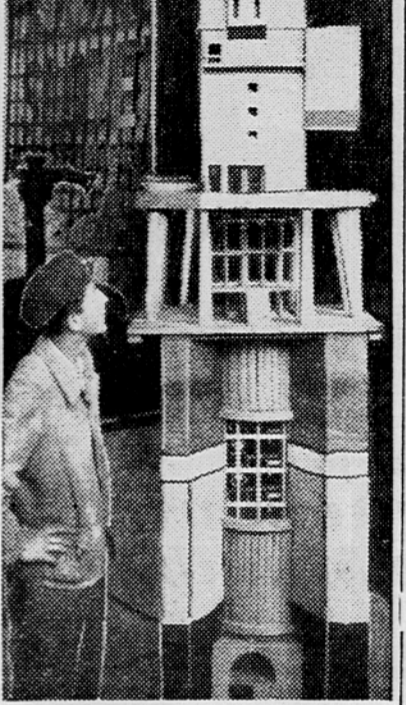

OB RAZSTAVI dela in življenja SLOVENSKIH RUDARJEV

Danes bodo v Tehniški srednji šoli v Ljubljani odprli razstavo »Rudniki Slovenije razstavljaajo«.

Mimuli teden so rudarski inženirji ter zastopniki slovenskih rudnikov uredili v 8 prostorih in veliki dvorani ljubljanske Tehniške srednje šole razstavo, ki prikazuje delo in življenje naših rudarjev, zlasti pa razvoj in napredok rudarstva v Sloveniji. Razstava »Rudniki Slovenije razstavljaajo« je zamisljena kot nadaljevanje zvezne razstave rudarstva in metalurgije, ki je bila leta 1947 v Beogradu in Zagrebu, čeprav prikazuje letošnja samo, stojna slovenska rudarska razstava predvsem probleme slovenskega rudarstva in razvoj posameznih rudnikov.

Različne nevarnosti pred ljudem, ki kopljejo pod zemljo premo ali rude. Rudarske nesreče zaradi eksploziji treskavca, premočnega prahu, vodnih vdorov ali hribinskih udarov se dogajajo vseh povsod v mračnih podzem-

Model jaska na razstavi

meljskih jamah. Nekje ogroža delo zlasti plin treskavec, to je metan, ki je tudi v premočnih plasteh. V rudnikih, kjer se pojavlja treskavec, morajo biti rudarji še posebno previdni. Največja rudarska nesreča v slovenskih premočnikih se je zgodila po osvojitvi v rudniku Zabukovci zaradi eksplozije treskavca. Povzročil jo je lahkomišljeno odvržen cigaretni ogorek. Ta nesreča je povzročila 17 smrtnih žrtev. Tudi jamski požar v idrijskih jamah živorebrne rude je pred leti nastal zgolj zaradi neprevidnosti, ker so varili v jami. V Sloveniji je bilo po osvojitvi razen dveh še nekaj manjših nesreč.

Jamam v Zasavju prete zlasti vodni vdori. Rudnik rjavega premoča v St. Janžu na Dolenjskem je izpostavljen nevarnim hribinskim udarom, ki ogrožajo zlasti tudi naš največji rudnik črnega premoča v Raši. V plasteh velenjskega lignita je v kronini nevarna ogljikova kislina. Vsi rudniki ne le pri nas, marveč tudi po svetu, imajo svoje posebnosti. V vseh rudnikih je delo bolj ali manj nevarno, zlasti če rudarji niso previdni, a vendar nikjer ne opuščajo rudarstva, ki je nepogrešljiv vir surovin za industrializacijo in napredek sleherne države.

Na morebitne rudniške nesreče so danes tudi naši rudniki pripravljeno dobro organizirano reševalno službo. Na razstavi v Tehniški srednji šoli so prikazani razni rešilni aparati, avtomatični aparati za oživiljanje ponesrečenih rudarjev, ponazorjeni so posamezni primeri reševanja, ki mora vsako jamsko nesrečo tako omejiti, da se ponesrečenim rudarjem lahko takoj in uspešno pomaga. Na razstavi je prikazana tudi vzorno urejena rešilna postaja za prvo pomoč ob rudniških nesrečah. Eden izmed organizatorjev rudarske razstave univ. prof. dr. inž. Anton Homan, ki dobro pozna delo

Gradnja velike moderne separacije v Kaknju

Pri premočniku v Kaknju so začeli delati za gradnjo najmoderneje separacije v naši državi, ki bo imela zmogljivost 800.000 ton na leto. Dograjena mora biti do konca prihodnjega leta. Se pred novim letom bodo prispele iz Nemčije prve naprave. Ta separacija ima poseben pomen, ker bodo iz mešanice kakanjskega premoča in lignita iz Kreke pridobivali metalurški koks v velikih koksarnah v Lukavcu in Zenici.

Gradnja velike moderne separacije v Kaknju

Pri premočniku v Kaknju so začeli delati za gradnjo najmoderneje separacije v naši državi, ki bo imela zmogljivost 800.000 ton na leto. Dograjena mora biti do konca prihodnjega leta. Se pred novim letom bodo prispele iz Nemčije prve naprave. Ta separacija ima poseben pomen, ker bodo iz mešanice kakanjskega premoča in lignita iz Kreke pridobivali metalurški koks v velikih koksarnah v Lukavcu in Zenici.

Kako potekajo pripravljala dela za gradnjo tovarne časopisnega papirja v Vidmu

Ze nekaj mesecev je znano, da so se v Vidmu pri Krškem začela pripravljala dela za gradnjo velike tovarne časopisnega papirja. To bo prva tovarna časopisnega (rotacijskega) papirja v naši državi. Ta papir sedaj uvažamo iz inozemstva skoraj za vse domače potrebe. Manjše količine okrog 600 ton letno izdelujejo zadnja leta v večjih papirnicah z običajnimi papirnimi stroji, ki pa za proizvodnjo časopisnega papirja niso primerni. Časopisnega papirja, ki se po tiskarskem rotacijskem stroju imenuje tudi roto-papir, je sicer najpreprostejši papir, ki pa mora imeti z ozirom na način tiskanja ustrezajoče lastnosti, hkrati pa mora biti čim cenejši. Časopisni papir se izdeluje na hitro tekočih papirnih strojih. Tak stroj izdelava v eni minuti do 450 m dolg trik papirja v širini do 7 m. Časopisni papir vsebuje približno tridesetne lesovine, skoraj eno četrtino celuloze, polnita in še druge surovine. V Vevčah je proizvodnja takega papirja zaradi papirnih strojev, ki imajo le majhno brzino (okrog 150 m na minuto) neekonomična, ker tamkajšnji papirni stroji ne zmorejo velikih količin. Razen tega pa proizvodnja časopisnega papirja v Vevčah zmanjšuje izdelavo drugih nujno potrebnih vrst papirja.

Proslave 7. julija v Beogradu

V okviru proslav 7. julija — dneva vstaje srbskega naroda, pripravljajo v Beogradu več akademij, partizanske večere, vaje iz predvojske vzgoje in veselice. Na predvečer praznika bo na Trgu republike slavnostna akademija. Podobne proslave bodo imele vse osnovne organizacije Fronte na svojih terenih in rajonih.

Organizacija Zveze borcev prvega rajona bo priredila 1. julija v sodelovanju vseh ostalih množičnih organizacij partizanski marš na Kosmaj. Člani množičnih organizacij sedmega rajona pa pripravljajo na Dan vstaje prehod Save in manever na vodi. V Zemunu pripravljajo partizanski izlet na Frusko goro.

Dne 7. julija bodo na več krajih v mestu ljudska rajanja s kulturno programom. Na stadionu CDJA Partizan pa bo koncert narodnih pesmi in spored narodnih kol.

Sem in tja po Dolenjskem

Pred dobrim tednom dni sem se napotil na Dolenjsko. Čez Novo mesto sem bil namenjen v Krško. Verjetno bi do teh vrstic nikoli ne prišlo, da ni bilo nekoliko naprej od Velikega Gabra v trebanjskem okraju naslednje slične epizode: Sredi ceste je stal fantek z dvema krožnikoma gobanov, ki jih je očitno ponujal na prodaj. Prav zato smo se ustavili ob njem in izkazalo se je, da bi fantek res rad prodal te gobane. V glavo mi je šnila misel: mar ni nikjer v bližini nobene kmetijske zadruge, v kateri bi ta fantek lahko spravil svoje gobane v denar? Je naša trgovina na deželi res tako primitivna in neorganizirana, da mora človek naleteti na tako sliko? Pozneje, že v Novem mestu, sem zvedel, da je kmetijska zadruga v Velikem Gabru hudo nedelavna.

Zaradi te epizode sem začel gledati življenje okrog sebe na tej poti zelo kritično in sklenil sem, da poizvem tako mimogrede za to in ono, kar bi zbudilo moje pozornost. Začelo se je že v Novem mestu v »Metropolu«, kjer sem jedel in prenočeval. Kako prijetno je človeku, da ni več tistega strahotnega navala, kakor je bil v tej restavraciji še pred letom dni. Brez truda sem udobno se-

reševalne službe v naših rudnikih, pravi, da so rudniške nesreče v slovenskih rudnikih terjale marsikatero smrtno žrtev zgolj zaradi tega, ker naši rudarji ob nezgodi, pa naj bo ta še tako velika, ne mislijo na treskavec, marveč na svoje tovariše, ki so ostali v jami.

Marsikdo si še zelo napačno predstavlja rudarstvo in misli, da rudarji pač je kopljejo premo ali rude. Vendar je rudarsko delo precej drugačno. Tako je n. pr. pri kopanju premoča zaposlena na posameznih obratih v zasavskih premočnikih približno le petina ljudi, vsi drugi se ubijajo s prevozom, z vzdrževanjem, popraviljem in zasipanjem rovov ter z vzdrževanjem izvoznih prog. Tudi način kopanja rude se v posameznih rudnikih med seboj zelo razlikuje. Neradko morajo celo v enem in istem rudniku spremeniti načrt, kako priti do rude ali premoča, ker se pojavljajo različne težave. Ponekod se zaradi zemeljskega pritiska začne jamska tla dvigati celo tako visoko, da vagončki zadržajo ob strop ali da jih sploh ne morejo več spraviti skozi tako ogrožene rove, ki jih morajo mnogokrat opustiti. Razstava v Tehniški srednji šoli prav nazorno prikazuje tudi različne načine kopanja, opažanja in betoniranja jam, pa tudi borbo rudarjev z vodnimi vdori. V tej borbi uporabljajo razne črpalke, dolge cevovode in sisteme vodnih prog. Voda, ki največkrat orozka delo rudarjev, pa se lahko tudi koristno uporabi. V rudniku svinecne rude v Mežici kopljejo n. pr. 7 kilometrov dolg rov do Prevalj, ki bo odvajal jamsko vodo, hkrati pa bo omogočil zgraditev podzemelske hidrocentrale. Na razstavi je prikazano delo vrtnalcev in geologov, ki imajo izredno važno nalogo pri odpiranju novih rudnikov.

Posebno zanimiv je tisti del razstave, ki nam kaže razvoj v posameznih rudnikih. Danes cenijo zaloge rjavega in črnege premoča v Sloveniji na več kakor 100 milijonov ton. Največje so zaloge velenjskega rudnika lignita, ki se cenijo največ na 1 milijardo 600 milijonov ton. Velenjski premoč so sprva le malo kupovali. Kurili so z njim sušilnice za hmelj in sadje v Savinjski dolini. Danes pripravljajo za uporabo velenjskega lignita mnogo koristnejše načrte, ki določajo kemično predelavo lignita zaradi pridobivanja katrana, olja in drugih važnih kemičnih surovin. Na razstavi je prikazan razvoj idrijskega rudnika — našega najstarejšega rudnika živega srebra — prikazane pa so tudi naprave oziroma rude naših manjših rudnikov, med drugimi litijskega rudnika svinecne rude, rudnika kaolina v Crni pri Kamniku ter rudnika Pleše pri Skofljici, kjer kopljejo barit, ki se med drugim uporablja tudi za proizvodnjo litoponske barve. Miniaturni modeli pomazarujejo naprave velikega novega izvoznega jaska v Velenju, dalje moderne kopalne stroje in izvorne naprave, ki jih imajo ali pa jih še grade premočniki Zagorje, Trbovlje, Hrastnik in Senovo. Za zagorske rudarje grade nove obratne kopalnice, ki bodo imele poleg urejene slačilnice, kopalnice in celo prostore za obsevanje z ultravijoličnimi žarki.

Na razstavi so zastopani tudi kolektivi, ki pomagajo našim rudarjem. V veliki dvorani razstavlja kolektiv smodnišnice iz Kamnika razstreliva, zlasti varnostna razstreliva, brez katerih bi bilo skoraj nemogoče delo v zapljenih jamah kakor tudi v jamah, kjer nastaja nevarni premočni prah. Kemična tovarna v Hrastniku in cinikarna v Celju razstavlja izdelke, ki jih izdelujejo v teh dveh tovarnah iz rudarskih surovin. Posebej je na razstavi prikazano tudi delo rudarjev udarnikov, novatorjev in racionalizatorjev, kakor tudi kulturno življenje in športno delovanje v rudarskih središčih.

Ugotovitev in izplačilo za blago in inventar prevzetih zasebnih trgovin

Po sklepu zvezne vlade bo zvezni minister za finance predpisal posebno navodilo o tem, kako se ugotovi in izplača odškodnina za blago in inventar, ki sta bila svoj čas prevzeta od zasebnih trgovin in gostišč po zakonu o zasebnih trgovinah.

PROTI MONOPOLOM V TRGOVINI

Nadaljevanje s 1. strani

dišičih v takšnem številu, kakor to danes opažamo. Mnogi nakupovalci imajo velikanske dohodke od provizij. Nepravilno visoke provizije pa dajejo prav tista podjetja, ki imajo v svojem kraju monopolni položaj in ob pomanjkanju konkurence lahko plačajo za blago vsako ceno. Danes v mnogih primerih nakupovalci sploh ne bi bili več potrebni, če bi se podjetja bolj posluževala trgovskih agencij. Sicer pa je le še malo takšnega blaga, za katero se je treba res še boriti na trgu. Ves razvoj gre v to smer, da bo treba prej ali slej dati provizijo tistim zastopnikom, ki bodo blago prodajali, ne pa tistim, ki blago kupujejo. Namesto nakupovalca, ki išče blago pri proizvajalcu, se že danes pojavlja na trgu predstavnik proizvodnega podjetja, ki obiskuje posamezna trgovska podjetja, da jim blago proda, in da hkrati spozna potrebe trga ter želje potrošnikov zaradi pravilnega usmerjanja proizvodnje.

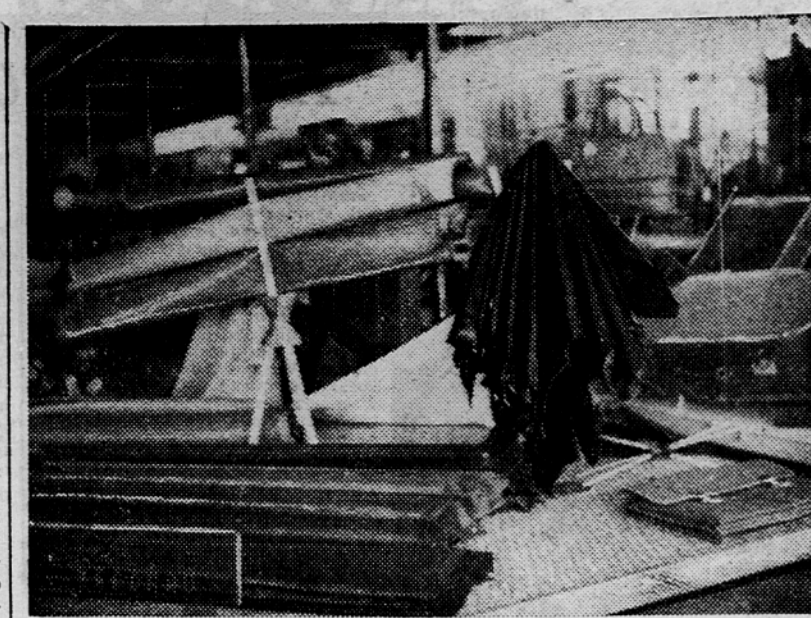
Za pravilen razvoj trgovine je danes ob sproščnem delovanju potrebne in povpraševanja nujno potrebno, onemogočiti vsak monopol v trgovini. V vsaki stroki naj bo vsaj v večjih mestih po več samostojnih trgovskih podjetij, ki naj med seboj tekmujejo, katero bo znalo bolje in ceneje preskrbovati potrošnika. Z uveljavljenjem novega finančnega sistema bodo več ali manj izbrisane razlike med republikami, okrajnima in mestnimi podjetji in ker bo imel ljudski odbor pravico do določene dela akumulacije od vsakega podjetja na svojem področju, bo samo po sebi odpadlo sedanje prizadevanje, zajeti vso trgovino v monopolističnih lastnih podjetjih.

Tudi na področju socialistične vetrtrgovine je monopolizem v pogojih proste trgovine zelo nezdrav pojav. Pred tedni je zvezni svet za zakonodajo izdal znane teze za diskusijo o organizaciji in delu ljudskih odborov, ki omenjajo, da vetrtrgovskih podjetij ni treba ustanavljati na bazi monopola in hkrati pripravljati organizacijo takih podjetij za več okrajev. Mislimo, da je treba napraviti še korak naprej in postaviti načelo, naj se grosistična podjetja ustanavljajo le tam, kjer v razvoju trgovskega poslovanja izkazuje, da so potrebna, to pa ne glede na upravno-teritorialne meje. V dosedanjih diskusijah o teh težavah so nekateri že postavili to zahtevo, medtem ko so drugi še priporočali okrajna grosistična podjetja, kakor obstojajo še iz dobe distributstva. Grosističnim podjetjem v pogojih proste trgovine ni mogoče dodeljevati nobenega področja, ker bo detajlistično trgovsko podjetje kupovalo tam, kjer bo boljše postreženo. Mislimo, da se velika in sposobna grosistična podjetja lahko razvijejo le v velikih gospodarskih središčih v tekmovanju z enakimi podjetji iste stroke. Le če ni monopola, se lahko razvije močna iniativa in stalna skrb, čim boljše in čim ceneje oskrbujejo trgovsko mrežo in potrošnika z tistim blagom, po katerem je največ povpraševanja. (fs)

Lesno predelovalna industrija Slovenije je predčasno izpolnila proizvodno nalogo za prvo polletje

Podjetja lesno-predelovalne industrije Slovenije so kot celota izpolnila svojo proizvodno nalogo za prvo polletje 4 dni pred rokom. K temu uspehu so največ pripomogli delovni kolektivi, ki so v borbi za večjo rentabilnost začeli uvajati nove proizvode. Na tem področju se je najbolj izkazal kolektiv tovarne meril v Slovenjem Gradcu, ki je začel serijsko izdelovati kvalitetna in precizna logaritmična računala. Lepe uspehe je zabeležil tudi kolektiv tovarne pohištva »Edvard Kardelj« v Novi Gorici, ki je poleg svojih planskih obveznosti izdelal tudi popolno opremo za veliki hotel »Palace« v Portorožu.

V Zemunu so med drugimi preimenovali tudi naslednje ulice: Stalina ulica je odslej Prvomajska, Ulica Sovjetske armade — Ulica Sonja Marinkovič, Tolbuhinova ulica je sedanj No. vogradska, Donbas pa ima spet svoje staro ime Tošin bunar.

Oddelek za usnje v jugoslovanskem paviljonu na tržaškem velesejmu

Jeseniška železarna je izpolnila svoj polletni plan

Delovni kolektiv železarne na Jesenicah je kljub raznim težavam v četrtek 28. junija, dva dni pred rokom izpolnil svoj polletno plansko nalogo. Stevilni obrati so že do 26. junija preslegli polletni plan. Tako je značna valjarna do tega dne presegla polletni operativni plan za 11,5%, cevarna-vlakčilnica za 11,7%, težka progna na Javnorniku za 10,1%, žebelnarna za 9%, obrat jeklovlek za 8,7%, elektropec za 7,4%, žičarna za 4,9%, pocinkovalnica za 3% in valjarna tanke pločevine na Javnorniku za 3%; od ostalih obratov pa je do 26. junija dosegla cevarnavaričnica 99,7% operativnega plana, siva livarna 99,3%, martinarna 99%, valjarna debele pločevine 98,9% in hladna valjarna 98,6%, medtem ko je plavzarski obrat dosegel 98,3% v posameznih mesecih je celotna železarna

na izpolnila mesečne planske naloge: v januarju 94,3%, v februarju 102,5%, v marcu 112,8%, v aprilu 115,7% in v maju 101,8%.

Uspeh kolektiva jeseniške železarne je tem pomembnejši, če upoštevamo, da so morali nekateri obrati premagovati precejšnje težave, tako n. pr. valjarna na Jesenicah zaradi slabe kakovosti ingotov iz zeniske železarne, drugi obrati pa zaradi slabe kakovosti belega surovega železa iz železarne v Sisku. Delavski svet in upravni odbor, ki se močno zavzemata za čim boljše kvaliteto izdelkov železarne, sta stalno v stikih z upravami železarn v Zenici in Sisku, da bi se izboljšala kakovost surovin, ki jih jeseniška železarna dobiva iz teh železarn, kar bi omogočilo tudi zmanjšanje proizvodnih stroškov predelave.

Tudi druga velika podjetja so izvršila polletno plansko nalogo

Razen železarne na Jesenicah sta pred rokom izpolnila polletno proizvodno nalogo tudi železarni v Zenici in Smederevu. Med rudarskimi podjetji je v četrtek izvršil svoj polletni plan rudnik živega srebra v Idriji, ki je v prvem polletju redno izpolnjeval in preseljal mesečne planske naloge. Kolektiv tega rudnika je uspešno povečal proizvodnjo živega srebra v primeru z lanskim letom za 7%. Preteklo sredo je izvršil svojo polletno nalogo tudi kolektiv premočnika Kakanj v Bosni in kolektiv velike solane v Kreki. V Srbiji pa sta izpolnila svoj polletni plan rudnik pirita »Majdanpek« in rudnika lignita Lubnica pri Zajčevcu.

V metalurgiji Slovenije so dosegli lepe uspehe tudi drugi veliki kolektivni rudnik svinca v Mežici je skupaj s toplilnico svinca izpolnil polletni proizvodni plan po vrednosti 6 dni pred rokom, čeprav podjetju primanjkuje stalno okrog 200 delavcev. Predčasna izpolnitev plana je rezultat trajnega prizadevanja vsega kolektiva, da navzlic pomanjkanju delovne sile izpolni svoj nalog. Polletni plan je v četrtek izpolnil tudi kolektiv Cinkarne v Celju. V Slovenski Bistrici pa je več dni pred rokom izvršil svojo veliko proizvodno nalogo tudi delovni kolektiv valjarne bakra in medenine »Impol«, ki je do konca junija preslegel svoj plan po količini za 1,2%, po vrednosti pa za 2,1%. V »Impolus« so izvršili svojo delovno nalogo kljub občutnemu pomanjkanju surovin v prvih 5 mesecih letošnjega leta. V juniju, ko so dobili potrebne surovine, pa so preslegli proizvodno nalogo po količini celo za 30% in zabeležili največjo mesečno proizvodnjo, odkar obstoji tovarna.

Naša mlada industrija nafte, ki je prejšnja leta precej zaostajala za planskimi nalogami, sedaj te naloge ne le izpolnjuje, marveč tudi presega. Kolektiv našega največjega podjetja za pridobivanje nafte v Dolnji Lendavi je izpolnil svoj polletni proizvodni plan 9 dni pred rokom, in sicer ne samo v proizvodnji surove nafte, marveč tudi v proizvodnji gasolina, butana in propana ter komprimiranega plina. Letošnji plan proizvodnje nafte tega podjetja pa je za 14.000 ton večji od lanskega. Predčasna izpolnitev proizvodne naloge je velik uspeh celotnega delovnega kolektiva, ki od januarja redno izpolnjuje vse mesečne planske

naloge. Ko je v juniju voda preplavila naftonosna polja in ovirala delo, so požitvalni delavci pogosto delali stoječi do pasu v vodi, da so zagotovili neprekinjeno proizvodnjo. Svojo polletno proizvodno nalogo je izpolnil tudi kolektiv podjetja za pridobivanje nafte v Sumečanah na Hrvaškem, ki se je v kratkem času povzpel na drugo mesto v proizvodnji nafte.

Med velikimi podjetji elektroindustrije je v četrtek izpolnil svoj polletni plan kolektiv tovarne električnih strojev »Rade Končar« v Zagrebu, ki je letos izdelal zlasti veliko število elektromotorjev in transformatorjev, med drugim transformatorje do 2500 kilovoltov. Razen tega je dovršil generatorje za hidrocentralo Ozalj (1800 kilovoltamperov) in za hidrocentralo na Slatu Zete (1200 kilovoltamperov). Svojo polletno nalogo je izvršil tudi kolektiv tovarne električnih kablov »Elkas« in tovarne električnih baterij v Zagrebu.

Med podjetji lahke industrije je omeniti še tovarno papirja na Reki, ki je te dni izpolnila svoj polletni plan tudi po vrednosti, medtem ko ga je po količini izvršila še prej. Znana za grebska tovarna čevljev »Franjo Gorjup« je svojo polletno plansko nalogo izpolnila po vrednosti in obsegu, čeprav je letos znatno razširila asortiman in ob zboljšani kvaliteti izdeluje sedaj 32 vrst čevljev, medtem ko jih je lani izdelovala le 6 vrst. Med beograjskimi podjetji sta te dni izpolnila polletni proizvodni plan kolektiva tovarne dentistilnih instrumentov »Jugodenta« in tovarne mlekarških naprav »Proleter«. V tovarni »Proleter« so v prvem polletju izdelali za 5 in pol milijona din blaga čez plan.

Med podjetji ladjedelniške industrije je v četrtek izpolnil polletno proizvodno nalogo kolektiv Titove ladjedelnice v Kraljevcu. Ta dan so v ladjedelnici splovili tretjo serijsko motorno ladjo za obalno plovidbo in dovršili pontonski žerjav z nosilnostjo 15 ton, nekaj dni prej pa so izročili trgovski mornarici obalno motorno tankovsko ladjo za nafto z nosilnostjo 290 ton. To je dočela objavljena prejšnja ladja »Liburias«, ki so jo dignili iz morja delavci »Brodospas« in jo privlekli v Kraljevico zaradi popravila in popolne obnove. Ladja je dobila ime »Lendava«.

Dovršitev predora Čelinae na mladinski progi

Na prvem sektorju mladinske proge Doboj-Banja Luka, ki poteka od Banja Luke do predora »Tromedja« in mora biti najprej dovršen, so te dni zabeležili velike delovne uspehe. V petek so dovršili betonska dela v predoru Čelinae, ki je dolg 488 m, in začeli polagati tračnice. Dan prej pa so na področju istega sektorja dovršili most čez reko Vrbanjo, ki je dolg 59 m, medtem ko so 92 m dolgi most čez reko Vrba končali že pred tedni. Tračnice so doslej položili na dolžini 15 km. Graditelji mladinske proge na prvem sektorju so trdno prepričani, da bodo do 7. julija dovršili prvih 23 km proge, kakor so se slovesno gavzali.

kuho. Verjetno se niso spomnili, da bi Novomeščani te češnje hitro pokupili, če bi jih le dali nekoliko ceneje. Mestna državna trgovina je bila istega dne brez češenj. Razen tega ta trgovina nima dovolj podpore od kmečkih delovnih zadrug, ki naj bi jo zalagale. Vsi delovni zadrugniki sicer vedo, da dobijo za vrednost pridelkov 30% bonov, če jih prodajo v tej trgovini po cenah, ki so za 15% nižje od običajnih tržnih cen, kljub temu ni še nobena delovna zadruga resno poskusila izkoristiti to prednost. Vzemimo le trškogorsko delovno zadrugo, ki niti ni slaba. Predsednik te zadruge je po poklicu vrtnar in vendar niso storili skoraj ničesar, da bi bližnji novomeški trg lahko redno zalagali z razno zelenjavo. Pa bi bilo zelo prav, kajti že na majhni površini bi jim prineslo intenzivno vrtnarstvo sto tisoč, verjetno celo milijone. Podjetnosti manjka, da bi res zalagali v žgalo.

Privatni kmetje so v tem oziru še slabši. Sicer se razburjajo nad zadrugniki, ker jim prizna država 30% bonov, medtem ko jih prejmejo oni, če prodajo svoji splošni kmetijski zdruški, pod istimi pogoji le 15%. Vendar se ne obračajo na svoje zadruge, razen pri prodaji mleka. To je razumljivo, če so v upravnih odborih nekaterih kmetijskih zadrug ljudje tipa Hrastar iz Smihela, ki misli, da bo kmetijsko združno onemogočil, če odkloni podpis na vloži za posojilo. Temu bivšemu gostilničarju je ob zadnjih »razburljivih« čenčah v okraju očitno zrasel greben in misli, da se bodo kmalu povrnil stari časi.

Zato je človek kar vesel, če naleti na ljudi, pri katerih bi se dalo pričakovati podobno gledanje, pa sreča ravno nasprotno. Tak človek je poslovodja kmetijske zadruge v Stopičah tov. Turk. Pred vojno je bil trgovec, vendar ga nedavne govornice o tem, da bo naša oblast vrnila trgovcem in mesarjem njihove trgovine, niso prav nič vznemirile. Sicer so govorili o tem bivši trgovci kar tja v en dan. Bilo jih je pet ali šest, ki so tem govornicam resno verjeli. Sli so na okraju, da bi tam zvedeli kaj več. No, na okraju so jim kmalu dopovedali, da iz te moke ne bo kruha. Saj jim nismo privatnih trgovin pred tremi leti odvzeli zato, da bi jih jim danes vračali! Se to, so jim rekli na okraju, naj kar opustijo takšne upe, ker vse skupaj nima smisla.

K vprašanju kulturnega življenja v Mariboru

PISMO ANTONA INGOLIČA

Dragi tovariš urednik!

Dovolj, da na Tvoja štiri vprašanja odgovorim z enim samim odgovorom. Maribor je bil že od nekdaj izrazito industrijsko mesto; v novi Jugoslaviji, ko so nastali na njegovem področju in v neposredni okolici novi, veliki industrijski objekti, se je njegov industrijski potencial še znatno okrepil in se krepi iz leta v leto. V zvezi s tem je naraslo število prebivalstva v zadnjih letih za več kakor sto odstotkov. Razume se, da so sorazmerno narasle tudi kulturne potrebe, toliko bolj, ker mora Maribor kot obsejno mesto čim bolj in čimprej uresničiti nacionalno zavest delavstva, ki je bilo pred osvoboditvijo v socialnem pogledu popolnoma odvisno od nemških kapitalističnih izkoriščevalcev, kar je imelo negativen vpliv na njihovo nacionalno zavest. Glede na vse to je potrebno, da se kulturno življenje našega mesta razmahne v širino in da se dvigne tudi njegova kvaliteta. Glede prvega smo dosegli brez dvoma izza osvoboditve znaten uspeh, češar glede drugega, žal, ne moremo trditi v enaki meri. Za kvaliteten dvig kulturnega življenja so seveda potrebne kulturne ustanove in je, potreben mnogovrsten in številen kader kulturnih delavcev. Glede ustanov je treba reči, da razen Opere in Filharmonije nimamo nič novega v primeri s predvojnimi stanjem, kader pa imamo v glavnem tisti ki nam ga je dala Ljubljana ob osvoboditvi, v kolikor nam ni v poznejših letih spet vzela nekaj odličnih gledaliških in drugih strokovnjakov, ne da bi poslala nadomestilo. Sami si v tako kratkem času seveda nismo mogli vzgojiti dovoljno število kvalitetnega kadra, saj nimamo ne univerze ne raznih akademij in institutov. Zatorej je nujno potrebno čim temnejše sodelovanje kulturnih institucij našega glavnega mesta z našimi institucijami, ali bolje: njihova pomoč Mariboru. Ljubljana kot naše glavno mesto je po osvoboditvi izdala krepko okrepila kader kulturnih delavcev (tudi s takimi, ki so delovali pred vojno v Mariboru) in tudi ustanovila vrsto novih kulturnih institucij, v katerih pa ne smemo gledati zgolj ljubljanske, marveč splošno-slovenske institucije, saj vsa Slovenija skrbi zanje. Če iz tega vzroka, še bolj pa iz nacionalno-političnega, se mora čutili vsaka naša centralna kulturna ustanova, celo vsak kulturni delavec v našem glavnem mestu dolžnega, da pomaga dvigati kulturno raven največjega slovenskega industrijskega in obnem obsejnega mesta. Vskod, ki pride v Maribor za dva, tri dni in potem zviška napiše ali izreče kritiko o »mariborski kulturni provinciji, celo o nekakšnem mariborskem skulturam kašljanju«. Se ne zaveda te svoje dolžnosti, zato seveda s takim pisanjem in govorjenjem ne more koristiti Mariboru, kajti po taki kritiki se bo del naših kulturnih delavcev še bolj zaprl v zaverovanost. Vase (kar je tu na robu domovine nevarnejši pojav kot v centru) ali pa bo izgubil vero v svoje delo. Vse drugačien uspeh dosega tisti kulturni delavec in tiste kulturne ustanove (teh je na srečo le malo), ki prihajajo v naše mesto zato, da nam prinesejo take kvalitetne programe, kakršnih mi iz zgoraj navedenih vzrokov ne zmoremo. V samotnih kotlah je lahko življenjski del najbližji slovenski pisatelj, mariborski gledališče, ki je izgubilo vse tri dramske režiserje, ki nima dovolj kadra in tudi ne dovolj tehničnih, in drugih pripomočkov, pa ne more samo od sebe doseči takih uspehov, kakor bi jih, če bi imelo v kadrih in v vsem ostalem vse to na razpolago, kakor ima naše centralno slovensko gledališče v Ljubljani. Vendar nihče ne more trditi, da ne bi mariborske kulturne ustanove storile vsega, da bi glede na kadre, ki jih imajo, in vsa ostala sredstva dosegla odgovarjajoče uspehe. Tu bi moral vedeti in upoštevati vsak ocenjevalec, predvsem pa tisti, ki je prišel v Maribor z »blagohotnim« namenom, da s svojo kritiko po-

maga dvignati kulturno raven našega dela. Seveda pa je vse to nemogoče videti in spoznati v nekaj dneh. Koliko več bi tak kritik storil, če bi — ko bi na osnovi dejanskega stanja izrekel sicer strogo, a konstruktivno kritiko — napeljal nekaj svojih strelcev tudi na tiste ustanove glavnega mesta, ki so krive, da je Maribor že nekaj let brez dramskega režiserja, da se igralski kader ni izpopolnil s kvalitetnimi igralci in pevci, da še ves čas po osvoboditvi nismo dobili niti enega izvebanega novinarja, da naši slikarji ne dobe dovolj materiala za svoje delo (da ne govorim o naročilih), da je mariborska revija morala vsa leta prosjati tako rekoč za vsako polo papirja in je dobila leta 1949, štiri vrste papirja, kar se ni primerno nobeni reviji v državi, itd. Ne vem, če je tudi drugod v svetu navada, da imajo kritiki glavnih mest posebno veselje toliči po

provincialnih mestih, vendar se nisem slišal po radiju niti videl v tisku, da bi Dunaj očital n. pr. Gradcu kulturni provincializem in bi bil prepričan, da je s tem svojo dolžnost že uspešno opravil. Zelo potrebno je, da prihajajo k nam ljudje iz glavnega mesta, ki povedo, kaj je slabega in kaj morda dobrega v našem delu, toda njih ocena mora izvirati iz vsestranskega poznavanja stvari in upoštevanja vseh faktorjev, v katerih delamo; da pa bo rodila zares uspeh, mora hkrati pokazati tudi na marsikje in marsičem napačno kulturno politiko našega glavnega mesta do obmejnega Maribora. To je, tovariš in prijatelj kulturni urednik, nekaj misli na Tvoja vprašanja, ki so poročena iz Tvoje resnične skrbi, kako bi dvignili kvaliteto našega kulturnega dela na tisto stopnjo, kakršno si zasluži naše prebivalstvo, ki v potu svojega obraza proizvaja v svojih tovarnah in delavnicah industrijske izdelke za vso Slovenijo, vso državo.

Z željo, da v svoji rubriki še nadalje skrbno spremljaš in strogo, a objektivno ocenjuješ naša kulturna stremeljenja, ter da prideš čimprej sem med nas, da vidiš, kaj vse nam je potrebno za uspešnejše delo.

Te prav lepo pozdravlja
Tvoj Anton Ingolič
V Mariboru, 20. junija 1951.

Mariborsko kulturno življenje pomeni važen del naših kulturnih uspehov in neuspehov. Že od predvojnih let poznamo številne poskuse, da bi postali kulturni sti-

MARIBORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE

Pred dvema letoma je napisal književnik Filip Kalan o Mariborskem gledališču članek z naslovom »Misel o gledališki provinciji, ki ga je objavila revija »Novi sveti«. Čeprav je bil članek napisan s precejšnjo nesebično skrbjo za razvoj in rast gledališke kulture na naši severni meji, ni bil sprejet tako, kot bi se spodobiло. Uzaljeni kulturni delavci Maribora ga še danes ne morejo pozabiti, kakor tudi ne Moravcevih »Zapiskov« v »Slovenskem poročevalcu« januarja 1949, s čimer so zgornjo dokazali upravičenost trditve o »provincialni boleznii v njenem slabem pomenu besede, Filip Kalan je ugotovil v omenjenem članku, da je Mariborsko gledališče v desetletju pred drugo svetovno vojno »prebilo obroč provincialne zaostalosti, da je bilo to gledališče takrat pomemben kulturni branik na ogrojeni severni meji, ko se ni več boril zgolj za obstanek, ampak tudi že za kvaliteto posameznih uprizoritev, za samonikel igralski stil, za gledališko umetnost.«

Prve povojne predstave Mariborskega gledališča so dale slutiti, da se bo med vojno popolnoma razbita kulturna ustanova krepko postavila na noge. To so pokazale preostave Linhartovega »Maticke«, O'Neillove »Strasti pod brestom«, Žizkove »Miklove Zale« itd. V zadnjih letih pa ugotavljajo obiskovalci, ki poznajo nepretvarljiv razvoj Mariborskega gledališča, da je gledališče na naši severni meji v krizi. Presenetljiva ugotovitev za gledališče, ki je veljalo nekaj let pred vojno še za avantgardistično v celotnem slovenskem merilu!

Težko je zaslediti v kroniki kakršnegakoli domačega ali tujega gledališkega silovite in nenadne personalne spremembe, kakor so se zgodile v mariborskem. Nekaterim stariim gledališkim igralcem na mariborskih orodskih deskah je šele osvoboditve lahko uresničila njihove davne želje, da bi delali v Ljubljani ali v Trstu. Drugi spet so v strahu pred dejstvom, da bi morali orati ledino v personalno izropanem kolektiviu, sledili njihovemu zgledu. Mladi talentirani igralci pa, ki so iskali primerno odskočišče za svojo gledališko kariero, so se ustrašili »provincije« in se rajši odločili za Ljubljano. Skratka — človek ima vtis, kakor da je nekaj gnilega v deželi Danski, zaradi česar je najboljši izhod — beg. Toda, pred čim vendar?

Tudi starejši igralci in režiserji, ki tu in tam priskočijo na pomoč, ki ni skoraj nikoli sistematična in pravoc časna, se kmalu poslovijo. Zakaj? Morda je dejstvo, da v Mariboru ni več tako, kot je bilo nekoč, tako porazno, da vsak obupa nad njim. Morda se umakne odporu kolektiva ki je v svoji ustvarjalni nemoci zagrenjen čes, kdo ga je klical, Morda se mu upre tista zakoreninjena mentaliteta province, ki ima vsak poseg v njihovo delo ali kritiko kot gesto vzvišene Ljubljane nad provincialnim prizadevanjem? Morda pa je lagodneje delati v kolektiviu, ker je uigran in cigar člani imajo za seboj dolgo in preizkušeno gledališko pot? Bodi tako ali drugače, dejstvo je, da Mariborsko gledališče v svoji ustvarjalni gledališki moči močno pada in da mu je treba dati močnih injekcij za pozivitev.

Zanimivo je, da se teh dejstev ne zavedajo mariborski publicisti in kritiki. Tu pa smo spet pri vprašanju naše kritike, ki ga prelevavamo že nekaj let in se ne gane z mrtve točke. Znan je, da nimamo prave kritike niti v Ljubljani — odkar se je posušilo gledališko kritično pero starejših kritikov — da o Mariboru niti ne govorimo. Značilen zanj je kritični odnos do lokalnih ali splošno slovenskih kulturnih vprašanj in dogodkov, ki se zasledi v pisanju »Mariborskega vestnika«. Skoraj vsako kulturno manifestacijo na naši severni meji obravnava v znanem hvalisavem stilu »Bleweisovih novic«, ki so v narodno prebudnem zanosu potrepljale po ramenu vsakogar, ki je poirtvovalno zakajšjal v slovenski kulturi. Takšne so kritike o gledaliških predstavah, tako se piše o pravkar izšli Ingoličevi »Stavki«, tako pišejo o vsem, kar se dogaja na Stajerskem, Nikogar ni, ki bi se dvignil nad to lokalno ozkornost in ozkosrčnost in brez predsodkov pogledal resnici v oči. Kakor da bi bil temeljit kritični pretres kakšnega lokalnega kulturnega dogodka res samo

»pljuvanje v lastno skledo! Dolžnost lokalnih časopisov bi bila predvsem kritično spremljati delo in rast takšne kulturne ustanove, kakor je gledališče, ne pa hvaliti vse od kraja ali pa objavljati senzacionalne dogodke sumljivo verodostojnosti. ki so vzeti iz tujih revij.

Pomudil bi se pri dveh predstavah letošnje sezone v Mariborskem gledališču. Težko je uganiti, zakaj je prišel na repertoar »Začarani gaje« Lope de Vega. Tudi »Gledališki list« SNG v Mariboru nam tega ne pojasni. Če pa velja uvod Jara Dolarja, v katerem je stavek, da so nam Spanci »blizu zaradi svežine in iskrenosti, zaradi čustvene zanosa, ki nam po sivini hladnega naturalizma prav posebno godi«, tudi za »Začarani gaje«, moram ugotoviti, da je trditve precej netočna. Mnenja sem, da bi si lahko Mariborsko gledališče za dokaz te trditve izbralo kakšno primernejšo ali boljše Lope de Vegovo delo. Delo samo res

Odgovor mariborskih dramaskih igralcev

Dne 26. maja je tov. Vasja Ocvirk v kulturnem pregledu ljubljanskega radia poročal o mariborski Drami; v tem poročilu ugotavlja, da je mariborska Drama v težki krizi.

Ni naš namen, da polemiziramo s poročevalcem o nivoju naše ustanove, ker se zavedamo, da sodba o tem ne gre nam, vsekakor pa menimo, da smo upravičeni, ko odklanjamo prakso, ki na osnovi dveh predstav presodi in obsodi celotni umetniški nivo ustanove, kakršna je mariborska Drama. Saj si tudi mi ne drznemo presojati in obsoditi nivo celotnega ljubljanskega radia na osnovi dveh kulturnih oddaj. Ugotovitev, da »mariborsko gledališče v svoji ustvarjalni gledališki moči močno pada« je gotovo tako težka, da bi zahtevala krepkejših in predvsem samostojnejših utemeljitev kakor sklicevanje na kritiko dveh ljubljanskih recenzentov, ki je izšla pred dvema letoma in na sugotavljanja (brezimi, njih) obiskovalcev.

Ne moremo pa molčati o nekaterih dejstvih, ki jih tov. Vasja Ocvirk navaja, a ne ustrezajo dejanskemu stanju in so verjetno posledica slabe informiranosti. Res je, da je v prvih petih sezonah zastopilo mariborsko Dramo precejšnje število igralcev, ne zdi se nam pa pravično nalagati odgovornost za ta »bega«, kakor imenuje odhajanje poročevalca, gledališkemu kolektiviu ali upravi gledališča, saj bi moral biti tov. Vasji Ocvirku znano (vsaj po informacijah), da ti igralci niso »bežali« iz Maribora samo zaradi osebnih razlogov, ampak so bili premeščeni po službeni potrebi. Ustanovitev gledališča v Trstu, Žizek v Ljubljano, itd.). Ne zdi se nam pa umestno mesto v poročilu, ki govori o neuspehi pomoči s temile besedami: »Tudi starejši igralci in režiserji, ki tu in tam priskočijo na pomoč, ki skoraj nikoli ni sistematična in pravocčasna, se kmalu poslovijo. Zakaj? Morda

da ni zahtevno, vendar igralci niso znali poudariti vtisa lahkotne romantične veseloligr. Hitro razvijajočemu se dejanju niso na nekaterih mestih priskočili na pomoč z živahnim tempom in so bili ponekod celo cikli. Vzdušja ali vtisa, da se dejanja odigrava pred sto leti, pa igralci niso dali, kar se je močno pokazalo v hoji, mimiki in vedenju, ki niso bili pravi nič plemski. Tudi režiser ni znal nekaterih kratkih prizorov prenesti pred zavoso s čimer bi močno pospešil histrost predstave in skrčil dva dolga odmor. Pač pa je po nepotrebnem uvedel projiciranje črno bele scene na zavestjo, za katero se polagoma za pajcolanskim zastorom prikaže barvno in plastično bogata scena. Omeniti pa je treba, da je predstava pokazala neka igralcev, ki bi pod spretnim vodstvom izkušenega režiserja pokazali mnogo več. To se je opazilo tudi pri premieri drame Mire Pucove »Operacija«, ki je bila 27. aprila, Jože Mlakar, ki je igral dr. Donata, je gledalce presenetil s svojim gotovim nastopom, s katerim je dokazal, da imamo opraviti z izrazito igralsko osebnostjo. Kdorkoli je gledal v ljubljanski drami interpretacijo iste vloge Maksa Furijana in jo primerja z Mlakarjevo je v zadržji, za katero bi se odločil, Jože Mlakar se mi je zdel v nekaterih prizorih trdnješi in prepričevalnejši. Tudi vseh ostalih devet nastopajočih v tej drami — razen sestre Kanizije in ilegalca Kostje, — ki nista razumela vloge — je dalo skladno in prepričljivo igr.

Ne bi mogel trditi, da je Mariborsko gledališče samo krivo za stanje, v kakršno je zabredlo. Res je, da je velika ovira za njegov neomejeni razmah tista samozaljubljenost, ki se pojavlja tudi že med gledališkimi amaterji v drugih krajih in ki tako rekoč izključuje potrebo po pomoči iz močnejših gledaliških postojank. Res pa je tudi, da je Mariborsko gledališče naše gledališče, ki bi mu bilo treba dati izkušenega režiserja in pešičico starejših igralcev, ki bi skupno z mladimi talenti — ki jih Maribor vsekar ima — postavili gledališče zopet na čvrste noge. Preden pa bi se tako lotili reševanja tega vprašanja, bi bilo nujno z mariborskimi kulturnimi delavci analizirati dosežane vzroke krize in dosežane delo, Skoda bi bilo, da bi talentirani mladi igralci samo zaradi dejstva, da nimajo svetovno razgledanega režiserja, ostali na nivoju obrtništa. To vprašanje pa ni samo stvar Uprave SNG, temveč tudi vseh tistih čimteljev, ki morajo skrbeti za zdravo in napredno rast naših kulturnih institucij. Vasja Ocvirk

Odgovor Jara Dolarja o kulturnem nivoju in delu v Mariboru

Ali se Vam zdi sodelovanje med kulturnimi institucijami in krogi ljubljane in Maribora zadovoljivo? Če ne, zakaj ne?

Mislim, da ga ni kulturnega delavca v Mariboru, pa tudi v Ljubljani, ki si je kedaj zastavil to vprašanje, in bi bil s kulturnim sodelovanjem obeh največjih slovenskih mest popolnoma zadovoljen. Značilno pa je, da jih je gotovo precej, ki si tega vprašanja še zastavili niso! Če število, pa tudi kultura in umetniška razgledanost kulturnih delavcev obeh mest je v takem nesorazmerju s številom prebivalstva ter z gospodarskim in političnim pomenom, ki ga ima Maribor v okviru slovenske celotnosti in v odnosu do Ljubljane, da nikakor ne moremo biti zadovoljni. Sodim, da se tega nesorazmerja vsak kolikoli objektiven mariborski kulturni delavec zaveda. V veliki meri se razlike v kulturnem nivoju Maribora in Ljubljane zavedajo tudi ljubljanski kulturni delavci, a zdi se mi, da se s konsekvencami tega spoznavanja mariborski kulturni delavci ne moremo vedno strinjati, kajti pomoč, ki jo pričakujemo, se ne bi smela omejevati zgolj na konstatacijo, da je mariborski kulturni nivo nižji od ljubljanskega, saj se tega sami dovolj dobro zavedamo. Tudi direktive in nasveti še niso dovolj. Najmanj, kar lahko v svojem kulturnem delu pričakujemo, je poznavanje tega dela in tudi okoliščin, v katerih ga opravljamo. Te okoliščine so namreč bistveno različne od ljubljanskih. Da omenim samo nekaj mariborskih značilnosti: skoraj popolno pomanjkanje kulturne tradicije, socialna struktura tistih, ki to kulturo sprejemajo (skoraj izključno industrijsko delavstvo), še vedno prerahla navezanost na naš kulturni center (kot dediščina načrtnih delitev, ki so jih izvajali tuji, pa tudi velikih domačih napak) in ne nazadnje je majhne materialne možnosti ter maloštevilnost kulturnih delavcev.

Prepričan sem, da naključni obiski nekaterih ljubljanskih kulturnih delavcev — in še ti so začuda redki — teh problemov ne bodo rešili, posebno, če se omejujejo na platonične konstatacije o mariborskem provincializmu, ki mu je potrebna nujna pomoč, ali če so izrečeni z večšar kar preponosno suverenostjo, ki ni v nikakem skladu z mestom in pomenom, ki ga ima tak naključni obiskovalec v slovenski kulturi.

Ali smemo govoriti, in če, v koliko smemo govoriti o kulturnem provincializmu in v kakšnih oblikah se pojavlja v Mariboru?

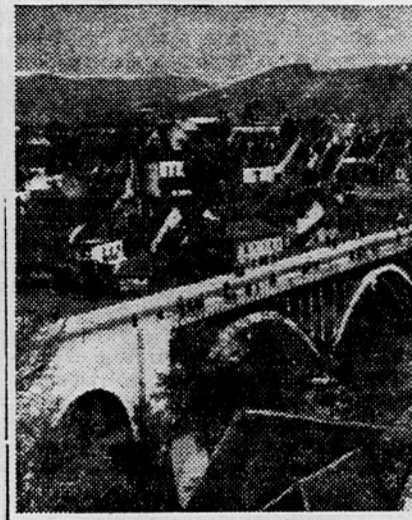

Sinoči so v ljubljanski Drami uprizorili prvo slovensko dramo Beaumarchaisovo komedijo »Sivilski bratci« v prevodu dr. M. Šmalca, režiji dr. Branka Gavella in inscenaciji Ing. arh. V. Moike. Scensko glasbo je komponiral dr. Daplo Svarga. Naša bilka nam kaže prizor iz 1. dejanja.

NOV MAKEDONSKI FILM
»Vardar« mo izdelal krajši film »Beli mugro« (Bela stvanja) po scenariju književnika Jovana Boskovskega. Boskovski je napisal scenarij po znani pesmi enakega naslova od Koste Racina. Film bo izšel v oktobru v režiji Trajke Popova.

SLOVENSKI FILM NA SVOJI ZEMLJI» SO VRTELI NA DUNAJU
Te dni so na Dunaju prikazovali znani slovenski film »Na svoji zemlji«. Vrtli so ga v jugoslovanskem poslanstvu za avstrijske in druge inozemske novinarje. Wiener Zeitung piše, da je film napravil na gledalce globok vtis in da zaradi svojega realističnega sloga in igralskih sposobnosti igralcev izprizuje polno po mišljenju lista ta film lahko svobodno tekmuje s filmi drugih narodov, ki imajo še daljšo tradicijo v filmski industriji.

Kulturni provincializem je zelo širok pojem. Če pod to besedo razumemo neko ozkost pogledov in zaverovanost vase, ki nerada prenaša kritiko, moramo priznati, da je takih pojavov v Mariboru gotovo precej, rekel pa bi, da tudi Ljubljana, kljub svojemu centralnemu in vrhunskemu položaju v slovenski kulturi, pred takimi pojavi ni povsem zavarovana. Lahko pa bi pod to besedo razumeli tudi nesorazmerno število kulturnih delavcev, o katerem sem govoril prej. Ti kulturni delavci so v Mariboru zaradi svoje maloštevilnosti močno obremenjeni za delom, pri čemer govorijo trpi kvaliteta dela. Še teže pa se to občuti v neki osebnih prizadevanjih, ki iz tega dejstva sledi. Če n. pr. izide kaka kritika, o katerikoli kulturni manifestaciji v Mariboru, ob tej kritiki skoraj ne more nastati nobena plodna diskusija, ker ni nikogar, ki bi lahko kot »tretjje« s primerno avtoriteto posegel vmes. Tako postajajo kritike dokončne, tudi kadar ne izražajo mnenja večine, kajti šte-

Pogled na Maribor

Odgovor Jara Dolarja o kulturnem nivoju in delu v Mariboru

Kako sodite o trditvi, da »mariborsko gledališče v svoji ustvarjalni moči močno pada«? In če pada, zakaj pada? Velja to za Dramo in Opero, ali ne?

Odgovor na to vprašanje je posebno težak. Pri tej sodbi sem namreč sam nekoliko osebno prizadet, poleg tega pa gre tu za vrednotenje, pri katerem igra okus, izobražba in še nešteto drugih osebnih faktorjev svojo vlogo. Zdi se mi, da je to mišljena predvsem Drama, kajti sodbe o Operi so, razen redkih izjem, zelo ugodne. Ker vemo vsi, da se pač v vsakem gledališču nivo predstav izpreminja in da sledijo dobriim predstavam (tudi istega dela) slabše in nasprotno, je razumljivo, da so mariborski gledališki delavci hudo nezaupni do sobe, ki so izrečene na osnovi dveh ali največ starih predstav. Mislim, da take obsodbe ne pričajo o preveliki odgovornosti sodnika, tudi če po naključju izražajo resnično stanje in če so bile mišljene še tako iskreno ter niso odsev nikakega prišepetavanja drugih, tudi osebno prizadetih ljudi. Rad bi našel nekaj predstav iz zadnjih sezon (n. pr. Mirandolina, Revizor, Globoko so korenine, Brez dote, Koblice in še nekatere) in vprašal, ali si bile te predstave toliko pod nivojem predstav iz prve sezone, da je taka porazna sodba o mariborski Drami upravičena, a se žal s tem problemu ne bi približal, ne samo zato, ker je ocenjevanje lahko zelo subjektivno, ampak predvsem zato, ker vem, da so te predstave znane le redko kateremu ljubljanskemu kulturnemu delavcu. S tem pa seveda ni rečeno, da bi bil lahko z nivojem mariborske Drame že kar zadovoljni. Gotovo se odhod nekaterih naših bivših članov v Ljubljano in posebno v Trst boleče pozna. Ne gre tu samo za kvaliteto in izkušnost tistih, ki so odšli, ampak tudi za število samo. saj ima mariborska Drama manj igralcev kakor večina podobnih ustanov v Jugoslaviji in nekatere igralske stroke (vafahie) sploh niso zasedene.

Kje in v čem se Vam zdi, da so napake, motnje in pomanjkljivosti na tistem kulturnem področju, kjer delate? Kakšne nasvete in predloge imate? Kaj bi se dalo po Vašem mnenju napraviti, kaj bi morali napraviti in kaj opustiti?

V Mariboru imamo mnogo manj kulturnih ustanov (gledališče, radio, Studijska knjižnica, muzej, založba, revija in časopis) kakor v Ljubljani. Marsikatera med temi kulturnimi ustanovami je bila obnovljena, čeprav so bili nekateri krogi prepričani, da je to le cepljenje sil. Ne vem, ali so ti krogi še danes tega mnenja, menim pa, da je taka miselnost vsekakor odsev napačno prjmovane vloge kulturnega centra, ki se mora izražati tudi v dajanju, ne samo v vse preabstraktnem vizžarevanju. Maribor potrebuje nujno več kar se da široko razgledanih kulturnih delavcev in to na vseh področjih. Za kulturno življenje mora biti na razpologo več sredstev, ki bi naj omogočilo razna (morda tudi medsebojna) kulturna gostovanja, s katerimi se ne bo dvignil samo nivo naših kulturnih prireditvev in okus publike, ampak bodo taka gostovanja tudi pomagala pri medsebojnem spoznavanju kulturnega dela in s tem pri kulturnem sodelovanju, ki mora biti osnova naše kulture.

Jaro Dolar

* (V letošnji sezoni sem videl pet del).

Nikolaj Košir:

Spoti po Italiji

Janez Suble, Slovo, (akvarel)

Tržič—Rim, 5. junija. Po popoldanski plohi se je nebo skoraj docela zvedrilo. Nešteto zvezd je na nebu, nešteto luči v oddaljenem Trstu, ki je nočjo blizu, da se ti zdi: četrt ure hoda, pa boš na Corsu, sredi sumno vrveče množice, postal boš pred križavo reklamo za najnovejši film, zaplesal v elegantnem nočnem lokalu ali pa boš na Napoleonovi cesti na Opčinah šepetal nežne besede dekletu, ki ti dejal bi, še zdaleč ne bo vsega verjela...

Vlak pa presenetljivo in neumljeno točno vozijo. Sin se še ni dobro poslovil od matere, ne dekle od fanta (finančni preglednik je kar tako mi mogrede vtaknil nos v nekaj kovečkov), že se peljemo proti Benetkam, v Milan, Rim — kamor se je pač namenil.

V kupeju sta dva sopotnika — mož in žena. On je visok, črnolas in temnopolt možič pri petintridesetih letih, ona obilna ženska blizu šestindvajsetih let. Z njima sta dva otroka: hčerka z obrazom Donatellovega sv. Jurija in fantek, še dojenček. Govorica ju izdaja za južnjaka, kar oba potrdirata: potujeta namreč v Napoli, od koder sta doma.

V Cervignanu je kot naš četrti so sed vstopil mlad vojak. Tudi on je z juga, služi vojske ter gre po devetih mesecih prvič na dopust. Kako ne bi bil vesel?

6. junij. Ob prvem petelinem jutranjem petju smo v Pratu, v Toscani, najlepši italijanski pokrajini. Desno in levo ob progah se izvijajo iz teme in megle polja zoreče pšenice in kopice pokošene sena, s trto in oljkami zasajeni griči ter vrhovi Etruščanskih Apeninov.

Firenze! Giotto stola, mogočna kupola florentinske stolnice, stolp Signorie in Bargella so se vzpeli pod nebo. Treba bo počakati, da vzide sonce; šele tedaj bodo vse stvari dobile pravo mero in elegantnim in vitkim zvonikom bomo videli vrh, ki smo ga v jutranjem somraku le slutili.

Dan pa je višji in višji. Tudi vlak ne čaka. Mimo gričevja Chianti, skozi Arezzo, ob Trasimenskem jezeru in že smo v Umbriji ter ob Tiberi, ki bo vse do Rima zdaj naša bližja zdaj daljnja spremljevalka.

Popotnik, ki se je namenil na daljšo pot, se je v oddelku udobno razsopiril, svoje večje in manjše kovečke razvrstil po policah in zraven sebe — zlasti tiste, v katerih je nekaj prigrizka ali pijače — zdaj pa blagih misli rahlo odsoten strmi skozi okno v spreminjajočo se pokrajino. S potniki, ki so, kakor on, daleč namenjeni, se hitro seznanil. Lepo je, če se oddelke napolni kar na prvi postaji. Tiha do, mačnost med vozečimi se, ki jim je prebiti samo noč in morda še dan skupaj, ostane neskaljena.

Pa ti naprimer v Orte, trgu okoli 100 km severno od Rima, ki je bil v vojni docela porušen, zdaj pa je večji in lepši s postajo vred obnovljen. Vstopila v kupe potnika, možič in ženska, ki se peljeta v Rim menda po opravkih. Kako vsa različna sta od nas, ki nam je, utrujenim po dolgi vožnji in napoli prečuti noči, pač vseeno, ali se vožnja konča uro prej ali pozneje. Kot ponavadi sta spočitava, na vlaku pa sta z mislimi že davno pri svojih opravkih v Rimu. On je gradbeni teh-

nik — tako vsaj bi sodil po grobih načrtih, listinah in tabelah, ki jih nervozno premetava po rokah, zraven pa si še nekaj beleži v notes. Ona je najprej v naglici prelistala časopis, zdaj pa hlastno požira liste, dejal bi, precej napetega romana, ki mu nisem mogel razbrati naslova.

O, v blizu potujoči potnik, zakaj prinašate nemir in s kakšno pravico vdirate v idilo daljnih popotnikov?

Sveti in blaženi

Rim, 7. junija. Utrujajoči trušč velemesta te v Rimu, ki ima zdaj že nad dva milijona prebivalcev, spremlja od zgodnjega jutra do pozne noči. Pri prehodu čez široke ulice novega Rima si zaradi neprestane reke vseh mogočih najmodernejših in zastarelih avtomobilov in motociklov, tramvajev, trolejbusov in avtobusov pač v vse drugačnih nevarnostih, kot pa je popisal Properc v svoji satiri o neseščnosti hoje po ozkih cestah v mestu. Najhuje je pač v središču. Kakor pravijo, da te vsaka astezica popelje v Rime tako se v Rimu vse življenje in nehanje steka v ulicah Corso, Nazionale in Tritone, med Flaminijem in Beneškim trgom ter kolodvorom. Tu so najbogateje založene (in najdražje) trgovine, v teh ulicah (in še na Pinciu) se v določenih urah zbira cvet mladosti in elegancije.

Najlepši čas za obisk Rima sta, kakor pravijo, meseca maj in oktober. Opera sezona, prireditve, koncerti, zabave, zraven pa še lepote narave in znošna vročina so odlike, ki v teh mesecih privabljajo v Rim in druga večja mesta množice domačih in tujih gostov.

Do operne sezone in do koncertov na prostem bo treba počakati še nekaj tednov. Zadnji del sedanjih občinskih in pokrajinskih volitev bo v nedeljo mimo. Vse se pripravlja na počitnice (razen tistih, ki so prisiljeni biti stalno na počitnicah), na katere vas spominja vabeča reklama in novosti za morje in hribe, ki so jih polne izložbe trgovin.

Za kruha in iger željne Rimljane je torej tudi, kar igre zadeva, slabo poskrbljeno. Le Vatikan ni docela pozabil svojih ovčic.

Sveto leto so sicer slovesno zaključili na božič leta 1950, ko so s tremi zlatimi (ki jih je vzdal sam papež),

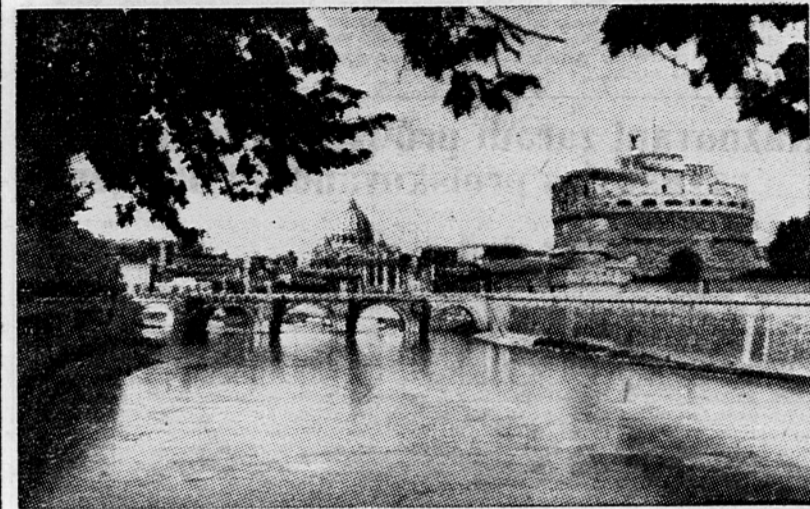
Palazzo Vecchio v Firenzah

nekaj srebrnini opekami (ki so jih vzdali kardinali) itd. ceremoniozno zazidali sveta vrata v Petrovi in še treh drugih rimskih bazilikah. Vendar pa se niso hoteli povsem odreči zakladom, ki jih sne molj in uniči rja in ki so z milijoni pobožnih, spokornih in na pokoro pripravljenih romarjev pritekali v sveto mesto, kjer — kakor pravi Dante — siede ti, successor del magior Pietro (kjer prebiva naslednik velikega Petra).

Na novo sveto leto bo treba čakati 25 let, če ne odločijo kako drugače.

Zakaj tudi ne. Prvi papež, ki je pred več sto leti s prvim svetim letom hotel napolniti in je tudi napolnil prazne vatikanske blagajne, je določil, naj bo sveto leto vsakih sto let. Sedaj smo že prišli do tega, da je na vsakih 25 let, Petrovega groba, ki so ga baje odkrili lani tudi ne morejo kar naprej odkrivati. Ostala je še ena možnost: množica ljudi z gledno bogaboječega življenja, ki jih lahko povzdigne v čast oltarja ali proglasi vsaj za blažene.

Trumi novih, v svetem letu proglašanih svetnikov, so se tudi po njemu, vem uradnem zaključku pridruževali novi. Pred dnevi so prišli med blažene papeža Pija X, Spet se je polnila vatikanska bazilika. Božjepotniki iz Italije in tujine vro skupaj: staro in mlado, moški in ženske, vojaki in civilisti ter policisti, patri in fratri,

Angelski grad in Petrova cerkev v Rimu

duhovniki in redovnice, belci (ki jih je največ), črnci in ljudje rumene rase. Vrstijo se obredi in pridige v vseh mogočih jezikih. (V Petrovi baziliki).

Pred glavnim Berninijevim oltarjem so v stekleni rakvi ostanek sedaj blaženega papeža v duhovniškem ornatu. Ob njej pa se od jutra do večera vrstijo množice. Dva mlada franciška brata sprejemata od ljudi različne predmete — od obeskov, verižic, svetinjak, paternostrov, naočnikov, rož, pasov, molitvenikov itd. — se z njimi dotikata steklene krste in jih vračata lastnikom, ki jih vročno poljubljujejo, nato pa odhajajo, da naredite mesto drugim, ki bodo delali isto. Star, tresoč se kitajski duhovnik, vzhičeno poljublja roki obeh mladih franciškan, skitski novinec, ki z dolgočasnimi kretinami prenašata predmete h krsti in nazaj. Lica suhega brata so vedno bolj upadla, čelo pa blede, na čelu rdečeličnega pa se zbira vedno več potnih kapelj. Zdaj prihajata dva patra, da ju zamenjata. Počasi premikajoča se vrsta je namreč vedno daljša in daljša.

Da bo sreča odpustkov popolna, poljdi nato še mimo leve stranske ladje s spovednicami, v katerih sedijo duhovniki in menihi, vsak z več metrov dolgo palico v roki, mimogrede poklekni, da se te z njo naravno dotakne po glavi, nato pa greš slahko opravičen na svoj dom.

Mlada, lepa Indijka v tradicionalni noši, hodi z vodičem v roki od oltarja do oltarja, od spomenika do spomenika in si jih ogleduje. V desnem stranskem oltarju takoj pri glavnem vходу v baziliko pa sameva Michelangelova »Pietà«, pretresljiva podoba človeške bolečine in žalosti.

Opravičilo in zagovor

Rim, 8. junija. »Po svetu hodiš, pa nič zanimivega ne vidiš; če pa že vidiš, potem pa nam nočeš povedati! Ne jezite se, dragi bralci, Ne doživim in ne vidim. Temu pa nisem kriv jaz, temveč moja laza sreča.

Pred leti sem se potikal po Napoliju in na Siciliji. V Rimu so me vsi svarili: Ne hodi tja! In mi zaupno pravili: strašne zgodbe, ki so bile mnoge resnične, kakor so mi tudi drugi potrdili.

Tako je med drugim v Napoliju izgubila večstoletna ameriška ladja tipa »Liberty« s tovorom vred. Nič ne nikoli mogel nič več zvedeti o njej, le tovor se je menda pojavil na napolitanskem črnem trgu. Govorili so tudi o nekem švicarskem ali angleškem potniku, ki so mu med vožjo skozi Napolij, kjer se — opozorjen na te strahote — ni niti upal ustaviti — ukradli iz avtomobila vso prtljago. In o drugih, ki da so, strogo pazec na svojo prtljago, pri izstopu iz tramvajev dvignili od kovčka le ročaj in tisto stran, ki so se je iz previdnosti dotikali z nogo. Z britovico da so jim namreč odrezali ostali del in odnesli vsebino kovčka. In še in še druge večje ali manjše strahote. Casopisi so bili polni zgodb o umorih v skritih ulicah, prav za mojega bivanja v Palermu pa so sredi belega dne in v najpromešnejši ulici

ne človeka; zanimivo bi postalo šele, če bi človek ugriznil psa...

»Če pri naključjih res nimam toliko sreče kot oni ameriški fotoreporter, za katerega pravijo, da posname na fotografski trak vsakega samomorilca, ki pada iz petdesetega ali šestdesetega nadstropja newyorškega nebotičnika in je zraven pri vsaki prometni nesreči, ki jih v New Yorku ni malo, pa skušaj vsi spoznati življenje tujih dežel in nam o njem kaj poučnega napisati. Spet se moram opravičevati. Najprej s kratko modrostjo iz kitajske resničnosti, nato pa s primerom iz lastne skušnje (ki pa bo edina v tem opisu, da me ne bo kdo obsojal, češ; z dobrim vojakom Svejkom sta si v sorodu ali svaštvu).

Najprej kitajska anekdota: Zaradi načina pripravevanja ji lahko rečemo tudi pravljica, ki se začneja: Nekoč je živel novinar, ki je teden ali deset dni po naključju prebil na Kitajskem, najbrž v kakem večjem mestu. Le-ta je po svoji vrnitvi v domovino napisal o Kitajcih in o Kitajski debelo knjigo. Zivel pa je v tistem času tudi neki profesor, ki je, kakor koli že, imel priložnost živeti na Kitajskem leto in dan. Ko se je vrnil, je na prošnjo prijateljev napisal o Kitajski dva ali tri krajše članke za tamkajšnje časopise. Tretji, ki je anekdoti nastopa, je misionar, ki je po 30 letih bivanja na Kitajskem ob svoji vrnitvi domov na vsa prigovarjanja in siljenja prijateljev in znancev, da naj o Kitajcih kaj napiše, odgovoril le, da o Kitajcih prav nič ne ve.

Tako anekdota. Morda vam bo naslednja. resnična zgodba bolj všeč:

Ne navadna zgodba

Rim, 9. junija. Na svoji poti po Siciliji sem doživel tole: Komaj sem dobro stopil s postaje, se mi približa možič z večjim kovčkom in me v slabi sicilski angleščini vpraša, ali mi je znano, kje je sedež zavezniške vojske policije.

I don't know — (Ne vem), sem odgovoril.

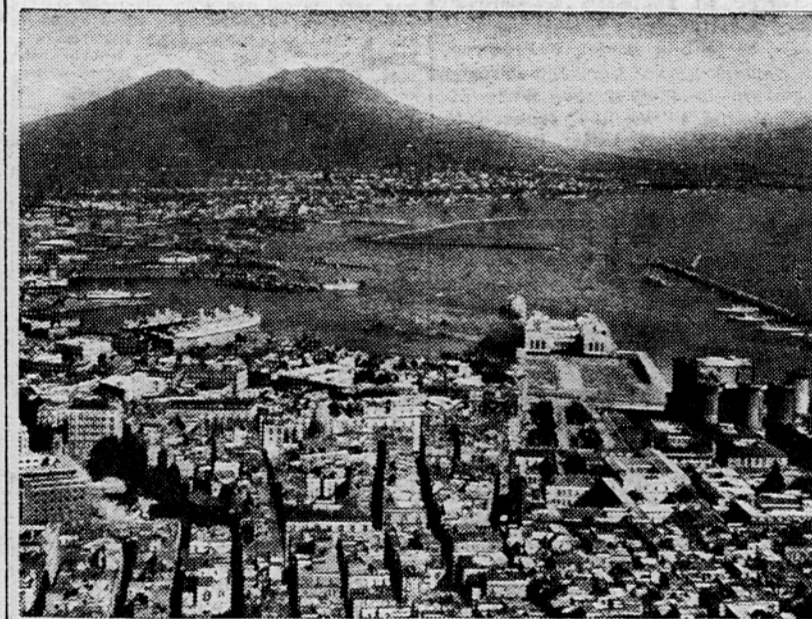
Naslednje vprašanje se je glasilo, če sem morda angleški policaj.

»No, I'm not! (Ne, nisem!) odgovorim začuden.

Tedaj se je mož ne navadno razveselil, mi ponujal roko in čestital ter navdušeno začel zlobudati bolj v sicilski in kakor v angleščini, da je pobegnil z Malte, da bi se rad izognil vojaškemu poveljstvu itd.

S policijo nimam rad opravka, najmanj pa tuji deželi, zato sem gledal, da se vsiljivca čim prej odkrijam s kratkim: Yes! Ne vem! Mi ni znano! zlasti še, ker je v kratkem poklical še drugega možkega zraven, s katerim je začel isti razgovor in v katerega je tudi mene zapletal.

Znebil sem se prvega, a še isti dan se mi je taista stvar primerila najmanj

Napoli

MARGARETA BUBER-NEUMANN; 15 UJETNICA pri Stalinu in Hitlerju

Prevedel dr. Ivan Črnogaj

A povrnimo se k Tassinu obtožnici. Pri vseh zaslisevanjih je trdila, da ni tistih besed nikdar izrekla. Tačas, ko sem bila jaz zaprta z njo, so Tasso le redko odvedli k zaslišanju. Ločili so naju že v preiskovalnem zaporu; leto dni pozneje sva trčili skupaj v koncentracijskem taborišču Karaganda in tedaj mi je povedala nadaljnji potek preiskave. Neko noč so jo odvedli iz celice in jo zaprli v temnico. Vedela je, da jo hoče preiskovalni sodnik s tem prisiliti k priznanju. Luknja, kamor so jo vtaknili, ni imela ne oken, ne klopi in tudi stola ne. Cepeti je morala na tleh, vedno v temi in dajali so ji samo kruh in vodo. Nad vrati je bila odprtina za zrachenje. In skozi to luknjo so projicirali nekega dne na nasprotno steno celice slike ruskih pokrajinj, nato pa georgijskih. Tasso je bila namreč Georgijka. Hkrati je začela godba igrati kavkaške pesmi. Tasso mi je rekla, da je vse to ni prav nič ganilo. Nato so zavrteli slike otrok in slike otroških trupel. Tik pred aretacijo je Tassi umrla dveletna hčerka. In potem je zagrmel skozi odprtino glas: »Tasso, ti lažeš! Tasso, ti lažeš!

Kmalu nato so jo odvedli k zaslišanju. Preiskovalni sodnik jo je pozval, naj prizna. Kot vedno, je trdila, da ni tega nikdar rekla. »Tako vam bom dokazal, da lažete.« Je porogljivo dejal preiskovalni sodnik. Vrata so se odprla in privlekli so Tassinoga moža v spremstvu njegovega preiskovalnega sodnika. »Bil je takš, je pripomnila Tasso, zdaj so mi je v srce zasmilil. Ni se me upal pogledati. Obraz je imel čisto upadel. Na zapetjih je imel krvavo-rdeče podplutbe od dolgo nošenih vezi. Moji preiskovalni sodnik me je vprašal: »Ali boste sedaj priznali?« — »Ne vem, kaj naj bi priznala; sem odgovorila. »Potem vam

bomo morali dokazati z izjavami vašega moža, da lažete!« Nato se je obrnil sodnik k mojemu možu in ga vprašal: »Kaj je rekla vaša žena, ko sta šla skupaj skozi sobe novega stanovanja?« Tedaj je mož prvič dvignil glavo in me ošgnil z boječim pogledom; potem je pogledal mojemu preiskovalnemu sodniku v obraz in zamrmrljal: »Tote mora proč!« — »Da te ni sram!« Le kako moreš tako lagati!« sem ga nadrla. Potem so moža odvedli. Na podlagi tega soocenja sem bila obsojena na osem let zaporala!

Med obema oknoma je visela na steni celice lepenska z jetniškim redom. V celici 31 sem zvela šele nekaj dni, zato se nisem upala prilipziti do oddaljene stene na nasprotni strani, da bi preučila jetniške postavbe — medtem pa so odnesli lepenco iz sobe. Vse smo mislile, da bomo dobile nove, ostrejšje predpise. Toda lepenska se je vrnila že čez nekaj dni. Dobila je samo drug podpis. Stari komandant jetnišnice je sledil svojemu šefu Jezovu v zapor. V kratkem času mojega bivanja v Butirkih so komandanta jetnišnice dvakrat izmenjali in proti koncu mojega zaporniškega je tiskani jetniški red sploh izgini.

Posebno smo se bale »obyskaa« — telesne preiskave in pregleda naših stvari. Najmanj vsake štiri tedne je prišel na vrsto ta strogi in brezobzirni ukrep. Sredi noči je zadonel klic: »Pokonci! Z vsemi stvarmi!« Z največjo naglico smo zbrale svojo brkljarjo v vreče. Presinjala nas je samo ena misel: prepovedane reči morajo takoj izginiti! Jetnice so planile k stranišni posodi, da bi pometale vanjo najrazličnejše predmete. Kar neverjetno je, kaj vse si zaporniki izdelajo kljub najstrožji prepovedi. Imeje smo sicer vsaka svoj pločevinasti lonček, toda ženskam se je hotelo več »pospodev«. In iz česa so jo izdelale? Iz mehkega črnega kruha, ki so ga dobro pomešale s slino in iz te gmote so potem izgnetle skodelice in jih posušile. Zelo priljubljene so bile tudi šahovske figurice iz kruha. Bele so prepleskale z zobnim praškom. Po jet-

niških predpisih je bilo seveda tudi igranje šaha prepovedano.

Potem je odštokirjalo vseh 110 žensk med tihimi preklinjanjem v poseben, za pregled določen prostor. In začelo se je. Najprej telesna preiskava, nato pregled stvari. Pri spominu na prvo ponizanje me je vedno obilil pot. Takrat ti z žepno svetilko posvetijo v usta in takisto v odprtino na nasprotnem koncu telesa. Tudi prostor pod pazduho je zelo sumljiv in nevaren za skrivanje ostrih predmetov. Iskali so črepinje, pokrove konzerv, koščke kovin, nože, zrcala in podobno. Postopek se je razbohotil v skrajno smešne otenke. Moje perilo je imelo vtisnjeno inozemske tovarniške znamke, ki jih je imela paznica brčkone za tajna znamenja in jih je skrbno odrgala. Takisto se je zgodilo gumijastim trakovom. Na teh bi se utegnili zapornica obstiti. Čevlje so si posebno natanko ogledali. Nekateri prostaste paznice so podplate kar odtrgali. Potem si v Sibiriji pač vlekli za seboj zlijajoče podplate. Ta morija je trajala več ur.

Kadar so se ženske sprle, je naraslo šepetanje v bučanje. Tedaj je toliko paznica s ključi po vratih ali pa je odprla okence in zagrozila s kazni. To trkanje na naša in na vrata drugih celic je bil edini ropot, ki smo ga slišale s hodnika. Nekega jutra pa smo kar odrevalne: s hodnika se je zaslislalo presunljivo kričanje, ko da bi na stotine žensk klicalo v smrtnem strahu na pomoč. Nato smo različne besne glasove paznic in vpitje se je polagoma poleglo. Zaman smo si belile glavo. Ali se ja kakacelica uprla? Ali so zapornice mučili? Kaj se je zgodilo? Ničesar nismo zvedele. Jetniška disciplina v Butirkih ni bila prazna beseda. Nikdar ni prodrla kakavica iz druge celice v našo in nikdar nismo srečale na hodniku zapornikov iz drugih celic.

Čez nekaj dni pa so nam dovedli nekaj zapornic iz razpuščene celice in tedaj smo zvedele, od kod tisto strašno kričanje. Kakih sto žensk je bilo ravno v umival-

nicl, ko je skočila izza vodovodnih cevi podgana. In tedaj se je polastil naših vohunk, terorist in protirevolucionark tak strah, da so kričale kot v smrtni tiski.

Med ženskami, ki so prišle iz druge celice, je bila tudi Franciska Leven-Levith, po rodu Nemka. Bila je hči nekega kapelnika v Gdanskem in se je poročila z Rusom Levent-Levithom. Njen mož je delal za rusko obveščevalno službo. Zadnja leta sta preživela v Angliji. L. 1937 so poklicali njenega moža v Moskvo. Eno noč je prebil v hotelu »Metropol«, nato so ga ga z ženo vred aretirali. Ko je prišla Franciska v preiskovalne zapore v Butirkih, ni imela nobenega pojma o življenju v Rusiji in ni znala niti besedice ruski. Bila je velika, svetlolasa ženska in nekaj mesecev preiskovalnega zaporu se ji je že močno poznalo. Koža je kar visela od nje, celo na obrazu. Kakor hitro sem spregovorila z njo nekaj besed in jo pogledala v obraz, me je spreletela misel: moj bog, ta ženska je vendar blazna! Njene oči niso mirovale niti za hip, begale so sem in tja, ko da bi sledila mimo drvečemu vlaku in potem je začela Franciska vznemirjeno šepetati: »Ves, nekaj ti moram povedati. Prejšnja celica je bila pravzaprav šola za ilegalno delo. In jaz sem pri izpitu padla. Treba je bilo namreč napraviti izpit, če si sposoben za vohunsko službo — Ampak, Franciska, kaj takega sploh ni mogoče, to je vendar nesmisel!« sem ji prigovarjala, — »Ti slučajno ne veš tega, toda tu imajo posebne celice, kamor vtaknejo ženske, ki so jih aretirali nalašč za to. Če napraviš izpit z dobrim uspehom, te spet izpuste in ti dodelijo novo delo. Jaz pa ga nisem napravila. Treba je bilo vedeti čudne reči, ki jih nisem mogla razumeti; tako imajo na primer na aluminijastih kozarcih trakove različnih barv: rdeče, plave, zelene, rožnate in jaz bi si morala izbrati čisto določeno barvo, ki so jo namenili meni. Tega sploh nisem mogla razumeti. Zato so se mi zmerom smejali. (Zaporniki zaznamujejo popolnoma enake aluminijaste kozarce s posebnimi znaki, da jih pri delitvi čaja spoznajo.)

(Ponatis prepovedan)

Službe

KURIRJA, postenege in vestnega, sprejemnega takoj v službo. Ugledni in oseno v uredništvu slovenskega poročevalca.
ZURAVO DEKLE sprejem kot varuhinjo K 1/2 leta starosti otroku. Ostalo po dogovoru.
KROVJASKEGA MOŠTARJA sprejme krajevna krovaška udeleženica Gorjki Logatec. Nastop službe takoj ali do 1. julija 1951.

KROVJASKI SIVALNI STROJ, dobro ohranjen, prodaja krojač, Florjanska 5.
GLOBOK OTROSKI VOZIČEK, moder, predan. Naslov v ogl. odd. 5323.
FOTOAPARAT znamke Rolleiford (odličan) prodam ali zamenjam za moško dvokolo. Pismene ponudbe pod »Odličan« na ogl. odd. 5394.

Mali oglasi
Za dajanje naslovov pismeno je navesti številko oglasa in priložiti din 10. Oglasi oddelček »Slovenskega poročevalca, Ljubljana, Selenubarova ulica, poštni predal št. 29, telefon 38-96.
KAMGARN OBLEKO novo, moderno, temnorjavo, eventuelno na bone, prodam. Livarska 7, pritličje, desno. 5313-4.
KLAVIRSKO HARMONIKO, 24 basov, prodam Petrič, Gmajna 12, Crnčurje pri Ljubljani. 5435-4.

PROdam (oziroma v kompenzacijsko posest) dve dostojanstvene VILE s lepim vrtom v Ljubljani, 10 minut od tramvaja. Ponudbe pod »Kulturno sožitje« na ogl. oddelček. 5723-7.
V najem
FRIZERSKI SALON vzajem v najem. Ponudbe pod »Takoj II« na oglasni oddelček. 5604-8.
Stanovanje
ZAMENJAM dve lepi sobi s kopalnico v strogem centru za dvo- ali dvo-in-pol sobno stanovanje. Ponudbe pod »Rekla« na oglasni oddelček. 5588-9.

Da »PAVLIHA« ne bo vedno v zamudi 5 pošto, mu naslavljajte do pisa le na naslov:
»PAVLIHA«,
Ljubljana, poštni predal številka 208 (Gospoška ulica 12).
POSTANI MAJAITELJIMA Leopoldu in Alojziju Lamprec iz Smerne govorice najlepše zahvalim za takojšnjo vrnitev mojih stvari. Marija Strašek, Podbetek.
PAVLA GOVEKAR iz Dragocajne 14, preključeni vse obdobje, ki sem jih izrekla 18. junija po vasi Dragocajne zoper Stanka Stareta iz Dragocajne se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe.
OBEŠANJE JAVNOST: da nisva plačnika dogovor in podobnega za sina. — Jože in Karla Medvedšek, Jesenice, Marinkova 5. 5606-11.